

СПИСАНИЕ ЗА БИБЛИОТЕЧНА ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

БИБЛИОТЕКА

ИЗДАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА БИБЛИОТЕКА „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“

6'2010 ГОДИНА XVII

ISSN 0861-847X

СПИСАНИЕ ЗА БИБЛИОТЕЧНА ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА

БИБЛИОТЕКА

ГОДИНА XVII. 6' 2010

ГЛАВЕН РЕДАКТОР **АЛЕКСАНДРА ДИПЧИКОВА**

РЕДАКТОР **ПЕТЪР ВЕЛИЧКОВ**. КОРЕКТОР **АНЕЛИЯ ГОРАНОВА**

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ: **АЛЕКСАНДЪР ДИМЧЕВ**, **АНЕТА ДОНЧЕВА**,
АНИ ГЕРГОВА, **АНТОАНЕТА ТОТОМАНОВА**, **БОРЯНА ХРИСТОВА**,
ДОНКА ПРАВДОМИРОВА, **ЕЛЕНА ЯНАКИЕВА**, **ЕЛИСАВЕТА МУСАКОВА**,
НИНА ШУМАНОВА, **СТОЯНКА КЕНДЕРОВА**

ДИЗАЙН **АНИ КОЛЧЕВА**. ПРЕДПЕЧАТ **ВАСИЛКА СТЕФАНОВА**

ПЕЧАТНИ КОЛИ 4.5. ФОРМАТ 16 / 70 X 100. ТИРАЖ 360.

НАЦИОНАЛНА БИБЛИОТЕКА „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“, 1037 СОФИЯ.

БУЛ. „ВАСИЛ ЛЕВСКИ“ 88

ТЕЛЕФОНИ НА РЕДАКЦИЯТА: 988 28 11 (304. 206).

E-mail dipchikova@nationallibrary.bg; peturveli4kov@abv.bg

ПЕЧАТНИЦА НА НБКМ. СОФИЯ 2010

РЪКОПИСИ НЕ СЕ ВРЪЩАТ. ISSN 0861-847X

*Списание „Библиотека“
честити на своите абонати,
автори и читатели
Коледа и Новата 2011 г. и им
пожелава здраве, щастие и успехи!*

Съдържание

Събития

АНЕТА ДОНЧЕВА,

ЦВЕТАНКА ПАНЧЕВА

- 5** Дигитална библиотека на
Националната библиотека
„Св. св. Кирил и Методий“

Юбилей

АСЕН ГЕОРГИЕВ

- 12** Когато времето от приятел
се превърне във враг...

ПИНА ПИУМАНОВА

- 19** Непознатият
Димитър Иванчев

КАЛИНА ТОДОРОВА

- 24** Д-р Димитър Иванчев и
краезнанието в България

КОНСТАНТИНА НЕДКОВА

Влакът на живота
лети с бясна скорост.

- 29** Проф. дфн Мария Младе-
нова на 65!

Професия

РАДОСТИНА ТОДОРОВА,

ВАНЯ ИЛИЕВА

Библиотечният каталог
на Нов български

- 33** университет – каталог
от ново поколение

Минало

ИВАН ТАНЧЕВ

- 41** Българо-френски връзки в
книгоразпространението
през 20-те години на XX в.

Отклик

АНТОАНЕТА ТОТОМАНОВА

- 52** Литературна България
след Освобождението

ВАСИЛ ЗАГОРОВ

- 54** Печатни пространства
и бели полета

МАРИЯ АРГИРОВА-ГЕРАСИМОВА

- 56** Списание „Български
книжици“ на прага
на Новото време

ЦВЕТАНА СТАЙКОВА

Дигитална конверсия
и функционална

- 58** трансформация
на библиотеките

АНГЕЛИНА СТАВРЕВА

- 60** Календар'2011

Показалци на статиите
и на авторите в сп.

- 70** „Библиотека“ през 2010 г.

Уважаеми колеги,

Абонаментът за 2011 г. на сп. „Библиотека“ започна!

Цената остава непроменена – 24 лв. за шест книжки.

Срокът за превеждане на сумата за абонамент е до 10.12.2010 г., поради приключването на финансовата година за бюджетните организации. Изпратените след тази дата суми не могат да бъдат използвани, защото се внасят в републиканския бюджет.

Следващата дата, от която може да изпращате парите,

е 03.01.2011 г. до 28.02.2011 г.

IBAN сметка: BG20UNCR76303100112993, BIC код:

UNCRBGSF, УниКредит Булбанк,

Бизнес център София Батенберг, 1000 София.

За контакти и информация: Юлияна Павлова –

Административно-стопански отдел, тел. 988 28 11 (вътр. 292),

e-mail: yu.pavlova@nationallibrary.bg

Хонорари не се изплащат. Всеки автор получава по 1 брой от списание „Библиотека“, в който е поместен негов текст.

Приемен ден за автори — сряда от 14 до 15 часа.

ДИГИТАЛНА БИБЛИОТЕКА НА НАЦИОНАЛНАТА БИБЛИОТЕКА „СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“

ПРОЕКТ BG0046 – ДИГИТАЛИЗАЦИЯ И ЗАПАЗВАНЕ
НА ПИСМЕНОТО НАСЛЕДСТВО НА БЪЛГАРИЯ

АНЕТА ДОНЧЕВА, ЦВЕТАНКА ПАНЧЕВА

Откриването

На 1 ноември – Деня на народните будители, в присъствието на представители на българското правителство, дипломати, партньори от страните донори, както и многобройна публика в Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ официално беше представена работата по Проект BG 0046 – Дигитализация и запазване на писменото наследство на България. Тържествено беше открит модерно оборудваният Дигитален център. Официални гости на празника бяха министърът на културата г-н Вежди Рашидов, министърът по управление на средствата от ЕС г-н Томислав Дончев, г-жа Петя Евтимова – заместник-министър на образованието, младежта и науката, Н. Пр. г-жа Тове Скарстейн, посланик на Норвегия в България. Специално за случая в София пристигнаха г-жа Ингиборг Сверисдотир, директор на Националната библиотека на Исландия, и г-н Рогер Йосево, заместник-директор на Националната библиотека на Норвегия.

Проф. Боряна Христова, директор на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, обърна внимание върху важността на проекта и значението му. Приветствия поднесоха министър Вежди Рашидов, министър Томислав Дончев, зам.-министър Петя Евтимова и Н. Пр. г-жа Тове Скарстейн. Г-жа Анета Дончева, заместник-директор на Националната библиотека, запозна присъстващите със същността и направеното до момента по проекта. Поздравления отправиха и ръководителите на Националните библиотеки на страните, които подкрепиха финансово проекта: г-жа Ингиборг Сверисдотир (директор на Националната библиотека на Исландия) и г-н Рогер Йосево (зам.-директор на Националната библиотека на Норвегия).

Проектът

Проектът BG0046 – Дигитализация и запазване на писменото наследство на България се осъществява с финансовата подкрепа на Исландия, Лихтенщайн и Норвегия чрез Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство.

Цели и задачи

Основна цел на проекта е опазване на писменото културно наследство чрез съществено разширяване на капацитета на Дигиталния център на Националната библиотека и създаването на дигитални копия на уникални документи от колекциите от славянски ръкописи от XIV в.; сиджли от Ориенталския отдел; българска периодика от периода 1878–1940 г. Като част от проекта се явява и създаването, и развитието на Националния регистър на издаваните книги в България (Books in print) в партньорство с Асоциация „Българска книга“ (АБК).

Проектът има важно значение както за Националната библиотека, така и за библиотеките в страната, а също и за целия книгоиздателски сектор, защото позволява да се реализират техните важни задачи в глобалното пространство:

- технологичното обновяване;
- изработването и предлагането за широко ползване чрез интернет на дигитални копия на много ценни колекции с национално значение, притежание на Националната библиотека;
- предоставяне на потребителите на книготърговска информация чрез създаване на Национален регистър на издаваните книги в България (Books In Print). Регистърът ще бъде от голямо значение за основните участници в целия книжен сектор в страната – библиотеки, издатели, автори, преводачи, търговци и читатели.

Очаквани резултати

1. Националната библиотека да се превърне в най-модерния център за дигитализиране на писменото културно наследство в страната.
2. Да бъде създадена среда за по-добро опазване на уникалните документи, както и да се предостави повече информация за българското културно наследство.
3. Достъпът да бъде улеснен чрез ползване на дигиталните копия в интернет среда, създаване на метаданни за документите, превод на английски език на информация за тях.
4. Ефективност на търсенето и обмяната на данни за българската книгоиздателска продукция чрез Национален регистър на издаваните книги в България (Books in print).

Дейности по проекта

Ремонт

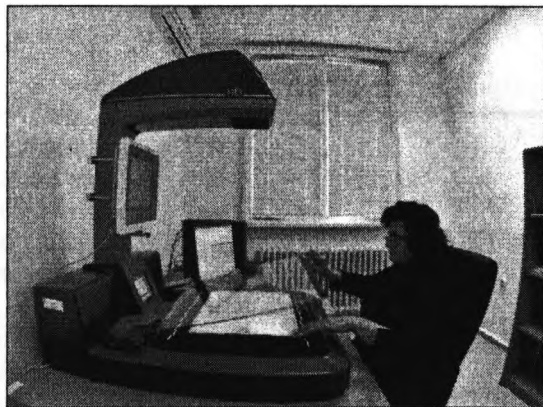
Извършен бе ремонт на помещенията и на коридора към Дигиталния център. Работните стаи бяха обзаведени с необходимите мебели и са климатизирани.

Оборудване

Скенери

Проведена беше открита процедура за възлагане на обществена поръчка с предмет „Доставка на сканираща техника и фотокамера“, като за изпълнител бе избрана

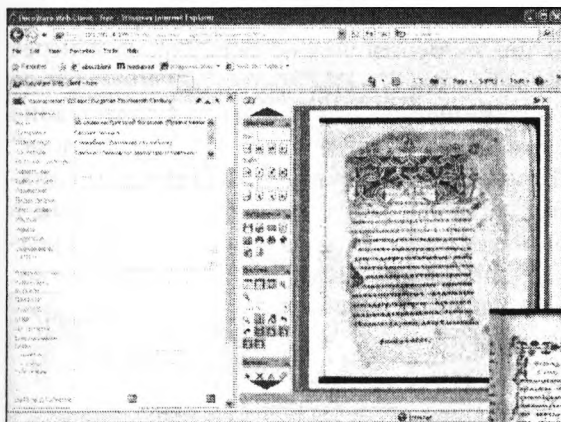
фирмата „Райс“ ЕООД. В резултат вече са доставени цветен скенер A0 i2S Digibook Suprascan A0 и два цветни скенера A2- i2S Copibook RGB HD, както и фотоапарат Nikon D3 X. Доставен е специализиран софтуер Book Restore, както и софтуер Adobe Photoshop CS 4. Скенерите са оборудвани с компютърни работни станции. Техниката е монтирана и е в активна експлоатация. Персоналът е обучен и работи за изпълнение на обемите, заложили в проекта.

Компютърна техника

След открита тръжна процедура за нуждите на проекта беше закупено и въведено в експлоатация от фирмата „Интелинет България“ ЕООД компютърно оборудване – Server-archive data bases. То представлява дискова система за архивиране на дигиталните копия в Дигиталния център на библиотеката. Доставени са и два сървъра за нуждите на изграждането на Национален регистър на издаваните книги в България (Books in print); три броя компютърни конфигурации – за Националната ISBN агенция; преносим компютър и два цветни лазерни принтера. В рамките на създадения и новооборудван Дигитален център бе изградена и нова локална оптична мрежа.

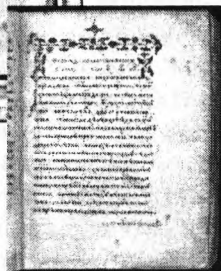
Дигитализиране на документи

Започна изработването на дигитални копия на уникални документи от фондовете на Националната библиотека. В Дигиталната библиотека, представена в интернет, са изградени три нови кабинета:

Българският XIV век

Това са най-ценните ръкописи от т.нар. „Златен век“ на книжнината в България. Избрани са ръкописи с уникално литературно и историческо съдържание-важните книжовни Видин и Зографския са 8 заглавия ръкописи

ние и богата украса, представляващи школи на XIV столетие – В. Търново, манастир на Света гора. Сканирани в около 3400 файла. Подготвени са документите. Предстои допълването на метаданните с подобрени интересни текстове от самите оригинали – представени на български и английски език.

подробни метаданни за

Сиджли

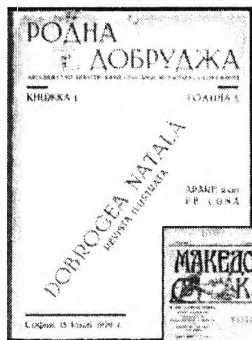
Колекцията „сиджли“, съхранявана в Националната библиотека, е част от архивните колекции на Ориенталския отдел, които са впечатляващи по своя обем,

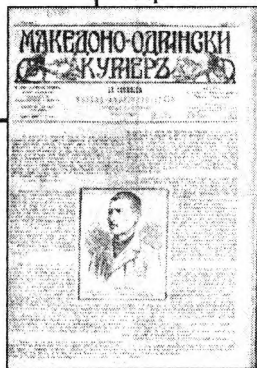
хронологичен и териториален обхват и съставляват третото по големина архивохранилище в света за подобен род документи (след Османския архив в Истанбул и архива в Кайро). Те са изключително ценен извор за административния живот в даденото селище. Съдържат описи на наследства, даващи представа за имущественото състояние на населението; листи с цените на стоки и продукти в съответното място; спорни дела за имущество; строежи и ремонти по места; вакъфски имоти и други въпроси. Колекцията включва сиджли от София, Русе, Видин, Добрич, Силистра. През последните години се ползват активно както от наши, така и от чуждестранни изследователи. Ще бъде дигитализирана цялата сбирка – над 170 сиджила в около 25 000 файла. В интернет вече са представени дигитални копия със съпътстващите ги метаданни за над 100 документа.

Целокупна България

Подбрани са продължаващи издания, печатани в периода 1879–1940 г. в България и извън нейните граници по темата за историческото, етническото, вероизповедното и културното право на политическо единение на областите Тракия, Македония, Мизия и Добруджа. Темата е сред доминиращите в периодичния печат през десетилетията, заключени между решенията на Берлинския конгрес и подписването на Крайовската спогодба. В представени заедно с метаданните вестници като „Целокупна България“ на П. Р. Славейков; на Иван Вазов; „Библиотека „Свети Климент““, на от Петко Каравелов; „Новини“/„Вести“, Цариград едновременно на български и турски назначени за българите в Турция, Македония и „Дебър“ – вестник на македонците емигранти; „Македония“; „Македоно-Одрински куриер“; „Родна Добруджа“, сп. „Свободна дума“, сред сътрудниците на което са Иван Вазов, Стоян Михайловски, Цветан Минков, Петко Росен; сп. „Летописи“ с директор Константин Величков и автори Иван Вазов, Елин Пелин, Никола Начов, Кирил Христов, Михалаки Георгиев и др. Ще бъдат дигитализирани около 20 000 страници. До момента са сканирани изцяло и са представени в интернет 15 заглавия периодични издания в общ обем над 16 000 файла, заедно с метаданните към тях.

интернет са и списания „Денница“ редактирани издавани в език, пред- Одринско:

За метаданните в Дигиталната библиотека:

- те отразяват особеностите на вида документи;
- търсенето в отделните полета може да се осъществява чрез име, дума и др., които ако не са точно формулирани, трябва да са оградени със звездичка;
- всички полета (без това за съдържание/анотация) позволяват търсене и чрез падащо меню, което представлява азбучен списък с данните от полето;
- след направения избор от списъка се предлага достъп до самия дигитален документ, до метаданните към него, до други текстови документи, свързани с него.

Създаване на Национален регистър на издаваните книги в България
(Books in print)

Регистърът цели да подобри организацията на българския книжен пазар и да предостави е-услуги на гражданите, библиотеките, книгоиздателските и книготърговските дружества. Той ще осигури единна база данни за бързо търсене на информация и основа за нейния обмен. За изпълнителя на проекта след провеждане на открита процедура беше избрана фирмата „Абати“ АД. Досега успешно приключиха дейностите по идентификация на изискванията на участниците на българския книжен пазар – книгоиздателства, книготърговци, библиотеки и др. – във връзка с изграждането на регистъра. Избран е стандарт за представяне и обмен на книжна информация ONIX for Books Release 3.0, който ще се поддържа от регистъра. Заедно с експерти от Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ фирма „Абати“ АД създаде единна класификационна схема на българското книгоразпространение, отговаряща на нуждите на бизнеса. Схемата е базирана на универсалната десетична класификация (УДК). В резултат на извършените дейности по анализ на изискванията фирмата изпълнител изработи детайлна функционална и техническа спецификация, която беше одобрена от Националната ни библиотека и от Асоциация „Българска книга“. Изпълнението на проекта премина през шест работни фази, които включват: преглед и ревизиране на заданието, проектиране на информационната система, разработка, инсталация и провеждане на работни и окончателни тестове на информационната система, подготовка на експлоатационна-

Национална биванотска "Св. Св. Кирил и Методий"
Национален регистър на издаваните книги в България

Начало Издавания Издатели Книжарници

- Общ отдел
- Архитектура
- Аудио книги
- Бизнес
- Биографии
- Българска проза
- Военна тематика
- Готварство
- Детски
- Документалистика
- Домашни любимци
- Езотерична литература
- Енциклопедии
- За дома
- За жената
- За учените през лятото
- Земеделие
- Икономика
- Исторически
- Карты, справочники
- Класика
- Книги за отпуската
- Компютри
- Криминални
- Култура и изкуство

Търси:

Нови издания

Рамон Ренан. Дни Лилис Ки 2 - нови изследователски фрази и изидиомы
Поп А. Крейтън
ISBN: 954-0864-08-9
издателство: Релакса
дата на издаване: 01.02.1998

Бизнес. АНГЛИЙСКИ 1
Стигън Нейгъл, Пол А. Крейтън
ISBN: 954-0864-09-7
издателство: Релакса
дата на издаване: 01.06.1998

още нови издания >

Планирани издания

Сърце и душа
Мейв Бинчи
ISBN: 978-954-357-191-8
издателство: ЕМАС
планирана дата на издаване: 15.06.2010

Софтуерни технологии
Станимир Стоянов и колежници
ISBN: 954-423-353-9
издателство: Университетско издателство "Павел Казанлъшки" Пловдив
планирана дата на издаване: 01.10.2005

още планирани издания >

Потребител
admin
Парола

Анкета

В момента имате активни анкети:

Анализи и проучвания

Може ли да се говори за българска литература?

та документация, внедряване и първоначално въвеждане на данните и обучението. Фирмата изпълнител „Абати“ АД представи окончателен доклад, който показва изпълнението на дейностите, постигнатите резултати, възникналите проблеми, предприетите мерки и текущото състояние на напредъка по проекта. Предстои поддържането и актуализирането на базата данни.

Публичност

Проектът се отразява подробно на www.natioanllibrary.bg – интернет страницата на Библиотеката. Реализацията му е отразена в публичния отчет на Национална библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ за 2009 г. Изработени са билбордове и Дигиталният център е снабден с обозначителни табели. Издадени са вече две брошури. В няколко доклада и презентации на различни конференции (1, 2, 3) и на други научни форуми бяха дадени подробни данни за съдържанието на проекта. Информация за него беше разгласена и в две предавания на радио „Христо Ботев“ и радио „България“; в репортажи по БНТ, TV7 и др.

Управление

Национално координационно звено на проекта е Дирекция „Мониторинг на средствата от ЕС“ в Министерския съвет, която носи цялата отговорност за управлението и координирането на дейностите по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство в България.

Главна дирекция „Структурни фондове и международни образователни програми“ (СФМОП) в Министерството на образованието, младежта и науката изпълнява функцията на Изпълнителна агенция (ИА), съгласно решение по т. 42 от Протокол № 2 от заседанието на Министерския съвет от 28 май 2009 г. Изпълнителната аген-

ция контролира подготовката и провеждането на обществените поръчки за избор на изпълнител по проектите и осъществява плащанията към бенефициентите.

Министерството на културата като принципал на Националната библиотека осъществява цялостно дейността по осигуряване на средствата за функциониране на проекта и осигурява финансовите механизми за реализирането му.

Партньори

От страните донори:

Национална библиотека на Исландия (Landsbókasafn Íslands – Háskólabókasafn), Национална библиотека на Лихтенщайн (Liechtensteinische Landesbibliothek), Национална библиотека на Норвегия (Nasjonalbiblioteket).

Фирми, участвали в изпълнението на проекта:

„РАЙС“ ЕООД, „ИНТЕЛИНЕТ БЪЛГАРИЯ“ ЕООД, „АБАТИ“ АД, „МЕГА ХИДРОСТРОЙ“ ЕООД, „ИДОЛО АРТ“ ЕООД, „РОЯЛ ЕЛЕКТРОНИКС“ ООД, OFFICEISUPERSTORE.

Екипът на проекта

Литература

1. **Христова**, Боряна, Цветанка Панчева, Андрей Чакалов. Опитът на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ в дигитализирането на книжния фонд. // *Български виртуален университет. VIII национален семинар по електронно обучение „Добри практики, иновации и тенденции“*. <http://www.bvu-bg.eu/sem/sem8/BHristova.pdf>

2. **Дончева**, Анета, Цветанка Панчева. Участието на Националната библиотека в международни проекти за дигитализация. // *Международна конференция „Европейска дигитална библиотека – съвременни подходи и политики за опазване и разпространение на културното наследство“*, 23–24 март 2010 г., Варна. <http://www.libvar.bg/conferences/conference-march2010/presentations/NB.pdf>

Също и под формата на доклад (под печат).

3. **Панчева**, Цветанка. Дигиталните колекции в Националната библиотека – възможности за широк достъп до книжовното наследство на България и за ползотворни партньорства. // *Юбилейна конференция „Библиотеката – желан партньор“*, Добрич, 28 окт. 2010 (презентация).

КОГАТО ВРЕМЕТО ОТ ПРИЯТЕЛ СЕ ПРЕВЪРНЕ ВЪВ ВРАГ...¹

ЕСЕТА, РАЗМИСЛИ, СПОМЕНИ

1933–1937; 1958–1991

АСЕН ГЕОРГИЕВ

В началото на 2008 г. проф. Стефана Стойкова изпълнява последната воля на акад. Петър Динеков и дарява на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ 297 негови дневникови тетрадки. На 15.II.2008 комисия приема дарението и то постъпва в новообразувания Ф № 904.

Всички тетрадки са акуратно поставени в залепен плик за писма, а на лицевата част е написано, например:

За архива на Народната библиотека в София (дарил е личната си библиотека на Народната библиотека „Иван Вазов“ в Пловдив)

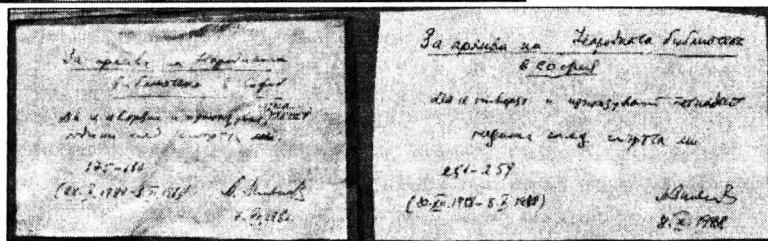
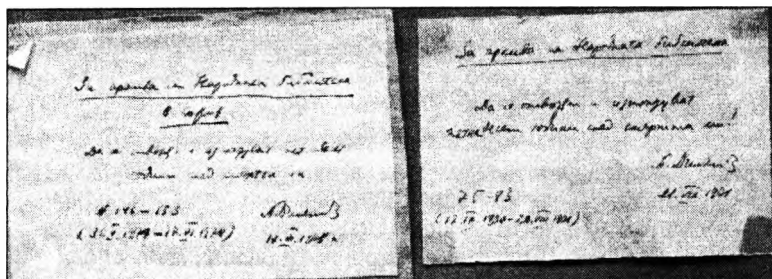
Да се отворят и използват петнадесет години след смъртта ми (първоначално този срок е десет години, например на тетрадки № 175–180 от 28.X.1980 до 3.VI.1981, но по-късно добавя с химикалка „петна“ над десет и го увеличава с пет години).

251–259 (това са номерата на тетрадките)

(20.X.1988–8.XII.1988) (това е периодът, който обхващат записките)

Саморъчен подпис

8.XII.1988

¹ Работно заглавие на бъдещата книга, издание на НБКМ. През тази година се навършиха 100 години от рождението на акад. Петър Динеков.

На първия лист Динеков лично е записал номера на тетрадката, броя на изписаните страници, местонахождението (напр. София, 1937 г.) и в долния десен ъгъл има саморъчен подпис плюс годината.

Като човек със съзнание за историчност бъдещият академик Петър Динеков започва да води дневник през 1933 г. в София (възможно е да го води от по-рано, но е запазил тетрадките от 1933 г.) и го продължава по време на специализацията си в Полша през 1934–1935 г. Записките преди 9.IX.1944 г. завършват през 1937 с тетрадка № 9, в която е описал последните дни на Йордан Йовков и неговата роля в това събитие. По-късно ще се върнем отново на нея.

Записките си води в ученически тетрадки с 50–60 листа с редове (разбира се има и някои по-тънки – 30 л., а и по-големи – 80–100 л.).

Изглежда му е доставяло удоволствие, когато е в чужбина, да си купи тетрадка и да запише подробно най-интересното, от негова гледна точка, случило се на даден конгрес, проведените разговори, видените забележителности.

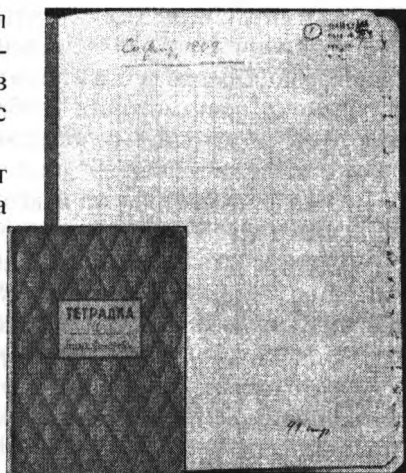
Може да се каже, че П. Динеков води дневник със съзнанието, че ще бъде публикуван или най-малкото проучван. Дневникът е особено интересен с това, че ни показва начина на мислене на един български ляв интелектуалец, който дори когато е насаме със себе си, не намира сили или не чувства необходимост, или се страхува, да изрази някакво несъгласие с режима. Могат да бъдат прочетени интересни оценки за негови съвременници, българи и чужденци, учени, писатели и художници, оценки на литературни произведения и творческите възможности на различни автори. Мнението му за някои литературни спорове за и в рамките схоластическите мантри на социалистическия реализъм. През очите му виждаме една панорама на живота на интелектуалния елит на социалистическа България в продължение на 33 години и той се явява неуморен негов хронист. Забележително постоянство, което не трябва да остане напразно – затова решихме да издадем дневника в частта му, засягаща културния живот в Живковска България.

Тетрадките, побрали неговите размисли от 1933 до 1937, са общо 9.

В тетрадка № 1 има есета, посветени на живота и мястото на младите в него; цензурата; безработицата сред висшистите; Ал. Стамболийски, когото защитава от хулите на враговете на дружбашкия режим и твърденията им, че бил разбойник. Размисли върху романа на Синклер Луис (става много популярен с романа си „Главната улица“ и печели Нобеловата награда през 1930 г.) „Два свята“.

Тетрадка № 2 започва с размисли за ролята на патриотизма в избухването на Първата световна война; интересен анализ как да се направи периодизацията на българската литература през XIX век; много хубаво есе за София и делничния живот на града, датирано ноември 1933 г.

Третата тетрадка е озаглавена: София, 1933; Варшава, 1934. Започва с есе за отношенията между белите и чернокожите и размисли върху филма „Черният жокей“ с Ал Джонсън, бял, който играе ролята на негър, пеейки свършено блус (по това време известен като негърска музика); разсъждава върху страстта в тангото.

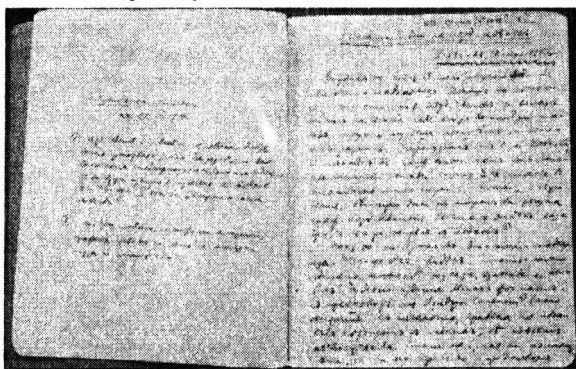
Следва импресията „Есенните дъждове“; мисли върху връзката между Тургенев и България, защо е избрал българина Инсаров за главен герой на своето произведение. Динеков посвещава доста жарки редове на тангото „Ира“; на апатията сред младите, породена от невъзможната борба със старото (дори по повод на един литературен спор през 60-те години разсъждава дали не правят грешка, като обвиняват младите, защото нали те трябва да са носителите на новото), следва едно от седемте есета за Варшава, посветено на известния полски поет Казимир Тетмайер, тетрадката завършва с „Нощни размисли“.

Пропусната е библиография на излезлите на български до 1930 г. творби на Тетмайер и „Празнична литература и празнични шегички“ (с подзаглавие „Специална кореспонденция“), но може би ще бъдат преписани и те, за да бъде архивът пълен.

Смятам, че не е нужно да изреждам съдържанието и на останалите тетрадки до № 9. Те отразяват типичните младежки стремежи към промяна, към изграждане на един нов и по-справедлив свят, към промяна на статуквото, та ако щете дори чрез революция на домашните животни, които също ще въстанат срещу „стария строй“.

Съдържанието на № 9 е много интересно, защото, от една страна, разказва за последните дни на Й. Йовков, който тази години също има юбилей – 130 години от неговото рождение и защото П. Динеков е публикувал този спомен първо в сп. „Септември“, а по-късно в сборника „В живота и литературата“, излязъл през 1982 г.

В оригинала записите са прочетени наново на 29.VII.1980 г. и са добавени 27 бележки, не по-малко интересни от основния текст. Те дават допълнителна информация за онова време и донякъде смекчават тежката атмосфера в повествуването, което описва агонията на големия писател. В сборника бележките липсват. Ето няколко примера:

1. Йорд[ан] Иванов и Йовков се познаваха добре. Често прекарваха заедно на разговори във Виенската сладкарница (на бул. „Руски“ и ул. „Д. Полянов“). И от други извори е известно, че Йовков е подготвял II том от „Староплашки легенди“.

2. Познавахме се от София (Става дума за театралата Ат. К. Георгиев. – бел. А.Г.), облягахме се в Пловдив, където беше режисьор

на театъра. Културен човек, много добър характер, произхожда от заможно семейство. Баща му, емигрант от Костурско, е бил предприемач. Имаха доста недвижими имоти в София, но той живееше скромно и пестеливо, мъчно харчеше пари. На младина е учил режисура във Виена и Берлин. След 9 септември работеше в кинематографията като асистент-режисьор. Пишеше театрални рецензии и статии. Имаше много връзки с писатели.

3. Загорчинов и Йовков бяха много близки.

9. „Народняка“ – един от най-добрите ресторанти в Пловдив. Посещаваше се от интелигенцията. В него се хранеха чиновници с тефтерчета (такова тефтерче имах и аз). Собственикът – един „народен“ човек, бе твърде простоват човек, но много добър организатор, честен, внимателен към клиентите си, чийто вкусове натъпано удовлетворяваше.

12. Йовкова се отпусна пред мен и изказа недоволството си. През целия им живот Йовков не я завел никъде. Тя не знае какво е бал или друго забавление. Тя имаше един недъг: дясната ѝ ръка бе недоразвита. Тя я криеше, лекуваше я с лявата. Това я правеше още по-притеснителна и затворена.

13. Николаев бе един неприятен човек. Ограничен и бездарен журналист. Известно време бе редактор на в. „Мир“, където пише досадни уводни статии. Бивш офицер. След Ньойския договор съкратен; завършил право. Бе зет на народнияшкия водач Теодор Теодоров (собственик на къщата, в която сега се намира Руския клуб, ресторант „Крим“ – ул. „Славянска“ и „Добруджа“.) Теодоров бил женен за дъщеря на Найден Геров. През войната Николаев писал разкази, които нямали успех; оттам и завистта му към Йовков. Когато завършил право, кандидатствал за доцент в Юридическия факултет; оттам и омразата му към университета. Като станал министър на просветата, заявил, че ще подложи професорите на проверочен изпит...

Николаев имал тупето да говори на опелото на Йовков в черквата „Св. София“. Не бях на погребението в София. По-късно г-жа Йовкова ми казваше, че така се възмущала, та за малко да извика.

Още един парадокс: в последните години Йовков бе скаран с Вл. Василев и не сътрудничесел на „Златорог“. Василев бе написал нещо иронично за Йовковите пиеси. Но Николаев бе назначил Василев за председател на комитета по погребението на Йовков...

Последният пост на Николаев бе пълномощен министър в Стокхолм. След 9 септември не се върна в България. През 1968 г. узнах, че Николаев до смъртта си бил хонорирован лектор по бъл[гарски] език в Упсалския университет. Това ми каза професор Трипуцко. Били приятели. Николаев живеел в Стокхолм. Там пристигнала тяща му, дъщерята на Н. Геров. Имал син и дъщеря. Трипуцко ми съобщи още един факт: Николаев издал на френски книга [за] цар Борис III. Показа ми книгата – прочетох я. Царицата капила Николаев да отиде в Египет, той отказал.

15. Г-жа Йовкова доста ми говори за конфликтите между баща и дъщеря. И двамата имаха доста независими характери. Елка бе капризна – както я познавам от по-късно време: затворена като баща си, прекалено чувствителна като майка си. Разбира се, Йовков я е обичал, грижел се за нея да бъде добре облечена, купувал ѝ е всичко необходимо за тениса, защото тя играеше тенис и по едно време бе шампионка. Г-жа Йовкова ми казваше, че доста често е имало спречквания между баща и дъщеря.

16. Николаев бе уволнил Йовков под предлог, че бил синекура. Йовков работеше в Дирекцията на печата – тогава към Външното министерство. Той ходеше в дирекцията сутрин, взимаше румънските вестници, изчиташе ги у дома, превеждаше опова, което смяташе, че е интересно и важно за нас и ги връщаше на другия ден в дирекцията. Николаев смятал, че той трябвало да прекарва на служба 8 часа като всички други чиновници.

17. Йовков бе сътрудник на „Зора“; там печата много свои произведения (цели цикли разкази и др.). Бадев завеждаше културния отдел на вестника. Познавах го лично, без да бъда много близък с него.

19. По онова време Станишев се смяташе за най-големия български хирург. В кабинета на Багрянов той станал министър на вътрешните работи и бе осъден от Народния съд на смърт. Неговият син също е голям хирург, има клиника в Мюнхен.

20. Вичо Иванов тогава бе главен библиотекар на пловдивската Народна библиотека. Още в първия или втория ден той искаше да посети Йовков. Помоли

ме да говоря с г-жа Йовкова. Тя бе категорична: в никакъв случай, Йовков ще се раздразни, по-късно Вичо писал нещо неприятно за една от Йовковите пиеси. А Йовков бе особено чувствителен на тази тема.

21. Христо Хаджиев, акционер и директор на издателство „Хемус“, бе симпатичен човек. Бивш учител и стар социалист, той имаше много положителни черти. Издаваше не само учебници и класици, но и съвременни български писатели: Елин Пелин, Йовков, Багряна, Св. Митков, Фурнаджиев и др. Беше готов да помага на младите. „Хемус“ издаде съчиненията на Смирненски и съветската антология на Радевски. Дъщерите му бяха комунистки, също и зетъвете. По-малката Елка бе женена за бъдещия генерал Пейчо Пейчев и бе съдена по процеса на Централния комитет (заедно с Ванцаров).

27. Д. Кьостаров бе млад артист в Пловдивския театър. Назначен по време на войната за артист в българския театър в Скопие, той не се завърна в България. Известно време бе артист в Скопския театър. Брат му, адвокат, народен обвинител. Кьостаров е оженен за Машиа Живкова-Узунова (първата съпруга на Дечко). Живеят в Белград като невъзвращенци.

Спомените след 9.IX.1944 г. започват от 1958 г. Показателно е, че няма дума за „епохалните събития“, които преживява България, както пише К. Контантинов в своите непубликувани спомени, които също възнамеряваме да издадем и който също не обелва повече дума за 9 септември и последвалите събития. Останалите тетрадки и записите в тях вече повече приличат на дневник, който П. Динеков води до 1991 г. – почти до последните си дни.

Така започва тетрадка № 10:

1958 – 1962 г.

София, 15 юли 1958 г., сл[ед] об[ед] на бул. „Толбухин“.

У Дора Габе

1. Кога е учила полски език.
2. Кога е била за първи път в Полша.
3. Как се е заинтересувала от полската литература.
4. Връзки с полски писатели.
5. Първи преводи от полски.
6. Полски влияния.

1. Учих полски език, когато Б[оян] П[енев] започна да чете лекции по п[олска] литература и му бяха необходими преводи. Загатна ми няколко пъти, че трябва да седна да уча по полски и че му са нужни преводи. Б. П. сам ме учи и граматиката минах с него. (Той знаеше още слабо, но се ползваше от езика.) Когато отидохме в 1913 г. в Краков, той почна да чете *Dziady* (Поема от Адам Мицкевич. – бел. А.Г.) Развътлува се, какво гениално произведение, колко ни е нужно. Отначало Б. П. ми даваше подстрочници – напр[имер] на *Pan Tadeusz*. Помогна ми украински[ят], който знаех от майка си.

5. Първите преводи са на *Pan Tadeusz*, а след това лирически стихове. Авторите ми посочи Б. П. Напр[имер] Ролан-Лидер. Нямаше го в никаква антология. Б. П. го чел на немски.

В „Полски поети“ нямаше нужда от подстрочници. Характеристиките са също от мене.

3. За първи път в Полша през 1913, дек[ември], един месец – Краков, Познан, Варшава. Най-неприятно във Варшава. Среца с руските професори, но поляците се сърдят и обратното. През 1918–[19]19 в една антология прочетох ?... от К[аспрович], пламнах и я преведох на един дъх. Помагаше ми Грабовски, а също и Б. П. Преведох я за един ден, една нощ и другия ден, без да спя и без да спя, на един дъх. След излизането на антологията „Полски поети“, Пол[ско]-бълг[арското] д[ружест]во ме изпрати в 1921 г. в Полша. Във Варшава се запознах с Каспрович в къщата на З. Василевски, с Жеромски. Каспр[ович] ме покани да отида в Лвов на гости у тях, където беше ректор на у[ниверсите]та. Имах сказки в Краков, Познан, Варшава, Лвов – за П[енчо] Сл[авейков] и др. Някакъв народен събор, едва успяха да ми намерят стая в един стар хотел. В нощта дървеници, снах на масата. Сутринта ме намери Парандовски. Потърсихме Каспр[ович] в една кръчма, цяла нощ беше пил, капчици по голото му чело. Телефонира на жена си и я завеждаше у Каспрович. Снах на дивана в кабинета на Я[н] К[аспрович]. Задържаха ме цяла седмица. Всяка вечер ми четеше химните на глас до сутринта, когато почвах да пеят птиците пред техния прозорец. Напълниха ми се ушите с ритъма и музиката, с начина, по който той ги чете. През лятото [на] 1922 г. заминах в Полша, той ме покани на гости да превода химните. Живях 2 месеца в Закопане в [с.] Порошин, у селянина, у когото бе живял Ленин, в старата къща, която сега е дадена за музей. Цял ден бях у Каспрович. Сутрин Я. К. пишеше, а след обед отивахме на разходка и по пътя той ми разказваше как е написал един или друг химн. Вечер исках да ми прочете д[есе]т стр[аници] от този химн, който превеждах. 4–5 пъти, оставаше ми музиката. Сутрин аз превеждах, а Я. К. тогава превеждаше Шекспировите сонети. Не, това е било през 1921 г., те ме заведоха в Закопане. Като се върнах, Грабовски се разсърди, защото бях изпратена за 2 м[есеца], а стоях 5 м[есеца]; тогава работех в п[олската] легация – получавах месечна заплата за преводите, които правех.

Нашето намерение е да качим на електронен носител съдържанието на всички тези 297 тетрадки, т.е. простичко казано, да се разчете текста и препише; да подберем най-интересното и да го издадем на хартиен носител, а след това да качим дневника на академик Динеков на сайта на Националната библиотека за общо ползване. Също така ще се сканира и ще бъде достъпен в оригиналния си вид. Засега основната трудност, според нас, ще бъдат бележките. Почеркът на автора се променя доста от 1937 до 1958 г., но не е нечетлив, така че от тази гледна точка няма да срещнем големи пречки. Вярваме, че ако всичко върви по план, ще успеем да се справим до края на 2011 г. с разчитането, след което ще се заемем с бележките към избора за издаване текст.

НЕПОЗНАТИЯТ ДИМИТЪР ИВАНЧЕВ

СТО ГОДИНИ ОТ РОЖДЕНИЕТО
НА БИБЛИОГРАФА И ФИЛОСОФА

НИНА ШУМАНОВА

Биографичните данни за Димитър Иванчев до 1944 г. включват кратка информация за философското му образование, получено в Софийския университет, за специализацията му в Германия в Хумболтовия и в Тюбингенския университет и работата му като секретар на едно от най-авторитетните списания до 1944 г. – „Философски преглед“. Тези факти, съзнателно negliжирани през годините, не дават никаква представа за творческия път на един млад философ с явни перспективи за успешна научна кариера. От 1932 г. до 1944 г. Д. Иванчев има 32 публикации в периодичния печат, две книги, от които тиражът на едната е унищожен по време на бомбардировките над София, и защитена дисертация в областта на философията в Тюбингенския университет. Тридесет и две от тези работи са с философска тематика. Повечето от тях са публикувани в сп. „Философски преглед“, и във вестниците „Литературен час“, „Земя и труд“, „Мисъл и воля“ и др.

Д. Иванчев формира философските си възгледи под влиянието на проф. Димитър Михалчев, на д-р Янко Янев и на немската философска школа. Най-ранните му интереси са насочени към философията на Фр. Ницше. На него е посветена и дипломната му работа в Софийския университет. Част от нея е публикувана през 1933 г. във „Философски преглед“⁽¹⁾ по изрично настояване на проф. Д. Михалчев. Четири години по-късно, през 1937 г. излиза основното съчинение на Д. Иванчев „Философия на отрицанието. Индивидуализъм и аморализъм“⁽²⁾. Тук той разкрива възгледите си за свръхчовека, който е и бъдещият човекобог, бъдещият наместник на Бога на земята. Свръхчовекът, според Иванчев, „е радикално усъвършенстваният човек, надмогнал слабостите и преходността на наличния, това е символ на безкраен порив нагоре, идея за вечно стремление напред, това е духът на метежа, който не позволява на избраните и силните да се успокоят при съществуващите условия на живота; това е вечното въстание против господстващите ценности, единственият залог за движение на човечеството напред“. Появата на книгата му е последвана от разгорещени дебати в рамките на 10 рецензии. Сред авторите им са известни имена като Димитър Бабеv, Илия Кръстев-Ницов, Михаил Димитров, Николай Николаев, Михаил Геновски, Панчо Русев. Последният е и единственият, който до 1990 г. споменава тази книга съответно в две свои публикации през 1967 и 1972 г. върху ницшеанството в България и дори дава кратки биографични бележки за Д. Иванчев.

Политическият живот през втората половина на 30-те години на миналия век и специализацията в Германия определят и особения интерес на Д. Иванчев към немската философия: Ремке, Ницше, Фройд, Розенберг, Дилтай. Този интерес финализира в дисертацията му, защитена през 1942 г. в Тюбингенския университет, „Морални елементи във философията на Вилхелм Дилтай“.

Между 1941 и 1942 г. излизат и пет публикации на Д. Иванчев върху „новата философия“, пътят към философията, съвременната немска философия, философията и философският живот в Германия, културно-философските възгледи на В. Дилтай. Интересна е историята на статията „Пътят към философията“ (3). Написана е по поръчка на д-р Я. Янев и е публикувана без знанието на автора за първи път в Германия в сп. „Нова Европа“ в Берлин през 1942 г. Оттам е препечатана в пловдивския вестник „Воля“ (Авт. арх.). През 1943 г. Д. Иванчев се подготвя за конкурс за доцент в новооткрития по инициатива на правителството на Б. Филов Държавен университет в Скопие. За тази цел той работи над книгата „Структурна психология и културна философия“. В личните си бележки отбелязва, че тя остава недовършена, поради мобилизацията му в българската армия. Част от нея – 48 страници, е дадена за печат като студия в печатница „Култура“ през 1943 г., но по време на бомбардировките над София тиражът е унищожен изцяло (Авт. арх.). Вниманието заслужава и факта, че в продължение на две години (1934–1936) в отсъствието на проф. Д. Михалчев Д. Иванчев завежда страницата „Философски вести“, на сп. „Философски преглед“, където се публикуват различни кратки вести за книги и събития в областта на философията, като голяма част от текстовете са авторски (Авт. арх.).

Публикациите на Д. Иванчев в областта на философията се отличават с изключително острия си полемичен стил. Още първите му две рецензии през 1933 г. за книгата на Любен Казанджиев „Анти Нитче“ впечатляват философските среди. По повод възникналата в тази връзка полемика проф. Михаил Геновски сравнява стила на Д. Иванчев с този на Георги Плеханов, а Л. Казанджиев смята, че с името Д. Иванчев се подписва проф. Д. Михалчев. И в двата случая Д. Иванчев възкликва: „Каква чест за мене!!!!“ (Авт. арх.). През последните години интересът към философските възгледи на Д. Иванчев определено се възражда. Свързваме го с имената на П. Русев, Л. Латев, Н. Димитрова, Е. Николов, Н. Видева, К. Zhabilova и с техни публикации на страниците на авторитетните периодични издания „Философски алтернативи“ и „Критика и хуманизъм“. За съжаление те отделят внимание предимно на книгата „Философия на отрицанието“ и на публикациите му в сп. „Философски преглед“. Останалите негови работи, публикувани в други издания, остават некомментираны, което отдаваме на липсата на информация за тях. Това е още една причина, поради която автобиблиографията му трябва да бъде публикувана и информацията в нея да стане общодостъпна.

През периода 1935–1936 г. Д. Иванчев публикува три материала (4), които се отличават с необичайната за философ проблематика. Двата са свързани с идеята за създаване на държавно книгоиздателство, което да подпомогне българската книга, а третият е посветен на Народната библиотека като културен институт. Д. Иванчев едва ли е предполагал, че след 10 години творческият му път ще бъде свързан с българската книга и че той ще бъде водещ специалист над 40 години в Националната библиотека.

Втората световна война става вододел в творческата дейност на Д. Иванчев. Философската мисъл в България тръгва по съвършено нови направления и той за-

винаги се оттегля от публични изяви в тази област. През 1942–1943 г. един на пръв поглед незначителен факт от неговата биография се оказва съдбовен за него 3 години по-късно. За да защити дисертацията си в Германия, Д. Иванчев слуша два курса и полага съответните изпити по психология и библиотекознание. Именно курсът по библиотекознание е една от причините той да бъде назначен през 1945 г. със заповед № 1 като първи сътрудник в Българския библиографски институт и да свърже завинаги името си с българската ретроспективна библиография и краезнание.

Теоретичните библиографски приноси на Д. Иванчев отдавна са се превърнали в христоматийни текстове, а съставените и редактираните от него национални репертоари са в основата на всяко сериозно научно изследване, свързано с българския обществено-политически, стопански и културен живот.

Въпреки това задълбоченият им анализ и записките, оставени от Д. Иванчев, разкриват и убегнати или пренебрегвани детайли от изследователската му дейност. „За мен най-важното в библиографската работа е съдържанието. Не бях роб на точките, запетайките, съкращенията и пр., а държах на първичното описание, на изчерпателното проучване на книгата – какво може да ни даде тя, на пълното и точно описание, на развиването на трите имена, на разкриването на псевдонимите и инициалите, на изписването дори на авторските титли и звания и особено много на анотациите, там където те са нужни“ (*Авт. арх.*). Това е кредото, което е в основата на цялата му библиографска дейност, кредо, заради което той плаща висока професионална и лична цена. Със съставянето на „Български периодичен печат 1844–1944 г.“, и с редакторската си работа над „Български периодичен печат 1944–1969 г.“ и „Български книги 1878–1944 г.“ Д. Иванчев практически реализира идеите си за същността на библиографската работа. Няма да се спираме на приносите в теоретичните разработки на Д. Иванчев, посветени на националната ретроспективна библиография. Ще акцентираме върху практическата реализация на два основни според него проблема, свързани с библиографската обработка на документите: съставянето на именен показалец и на анотации. Разработеният в „Български периодичен печат“ именен показалец може да се разглежда като своеобразен самостоятелен справочник. В него са отразени с максималната възможна пълнота имената на всички, участвали с различен принос в списването на българската преса. Нещо повече – там, където това е било възможно, са посочени множество сведения за съответното лице: месторождение, години на раждане и смърт, псевдоними, област на интереси, професия. Днес събирането на такива сведения е част от престижната работа по поддържането на контролни файлове, свързани с авторската отговорност в автоматизирани информационни системи! Дори след отпечатването на *Именния показалец* в том III Д. Иванчев до края на кариерата си продължава да издирва и да нанася на свой работен екземпляр с червен и зелен химикал всяка нова информация за лица, свързани с българския периодичен печат. Съдбата на този екземпляр е неясна, което е безспорна загуба за българската национална ретроспективна библиография (*Авт. арх.*). Името на Д. Иванчев се свързва и с редактирането на репертоара „Български книги“. Редакцията му е възложена в последния етап от продължилата няколко десетилетия работа по неговото съставяне. Той финализира „корпуса“ на този огромен труд, дело на мнозина, отричан и възхваляван, но с неоспоримо огромно значение за българската библиография. Работата му като редактор на този репертоар, както и на „Български периодичен печат 1944–1969 г.“ му позволява да попълва информацията за персоналиите, към които той има особен афинитет. На базата на събираните от него сведения, Д.

Иванчев става редактор на второто поправено и допълнено (не без негова помощ) издание на „Речник на българските псевдоними“ (1978) на Иван Богданов.

Съвременният читател, работещ с репертоара „Български периодичен печат 1844–1944 г.“, намира за естествено наличието на анотации към всяко заглавие, които по неоспорим начин облекчават неговото ползване и едва ли подозира какъв труд, познания и аналитични умения се изискват за съставянето на няколко изречения, разкриващи същността на конкретното периодично издание. Включването им като елемент от библиографския запис в „Български периодичен печат“ е изцяло лична заслуга на Д. Иванчев, който отстоява очевидната необходимост от тях, свързана и с нарастването на значението им в процеса на естественото отдалечаване във времето. Съставянето на тези анотации, без които репертоарът нямаше да бъде такъв, какъвто е, не носи признание на Д. Иванчев, а само критики. Обвиняват го в субективизъм, пристрастие и формализъм.

Десетилетната работа на Д. Иванчев върху репертоара „Български периодичен печат 1844–1944 г.“ е свързана с професионални конфликти и огорчения, стигащи дори до оспорване на съставителството му. През 1981 г. в лична изповед той пише: „... Казвах, че моята идея за репертоара била утопия и не би могла да се осъществи за 100 години! Но... ето, че аз я осъществих... Поради задълбочената ми философска и научна подготовка аз бързо се ориентирах и в библиографията, а чрез ежедневната си богата практика се задълбочих и в теорията и методиката на библиографията... Аз създадох репертоара по мое разбиране, РПП е това, което аз исках да направя...“ (Авт. арх.). Нереализирана мечта на Д. Иванчев остава аналитичната разработка на българския периодичен печат. За първи път той поставя този въпрос през 1959 г. в статията си „Културното наследство и нашата библиография, публикувана във в. „Земеделско знаме“ (5), а цялостната му концепция е изложена много задълбочено през 1970 г. в студията „Ретроспективната аналитична библиография на българския периодичен печат“ (6). Теоретичните постановки са подкрепени от разработването на *Картотека на източниците, предоставена на Народната библиотека* и на *Методическо помагало по поставените въпроси*, което остава в ръкопис. Неприемането на идеята за национален аналитичен ретроспективен репертоар от тогавашното ръководство на Националната библиотека не оставя у Д. Иванчев илюзии, че в обозримо бъдеще тя ще бъде реализирана. Ето защо той насочва интереса си към няколко теми, по които започва да събира публикациите от периодичния печат. Успява да публикува библиографски прегледи на „Българската философска и педагогическа книга в периода 1944–1960 г.“ (1960); „Българската предосвободенска учебна и педагогическа книжнина“ (1975). В ръкопис остава „Библиография на българската педагогическа книжнина 1878–1944 г.“, съдържаща информация за книги и статии в обем 1500 машинописни страници. Тя е предадена на Музея на народното образование в гр. Габрово (Авт. арх.). Това, което Д. Иванчев не успява да публикува, са: четири картотеки, съдържащи няколко десетки хиляди заглавия на материали от периодичния печат и книги, събирани и описвани прецизно в продължение на десетилетия. Информацията, която предлагаме за тях, е от автобиблиографията на Д. Иванчев, част от личния му архив:

- Библиография на българската философска книжнина 1806–1944 г. Обхваща 15 000 описания на книги, статии и рецензии, подредени по азбучен ред на авторите. Аналитичните описания са на базата на целия български периодичен печат. Към нея е съставен и списък на използваните източници, който сам по себе си е библиография на периодиката, в която се публикува философската литература.

- Библиография на биографските материали из българския печат. Картотеката е работена успоредно с репертоара на българския периодичен печат и съдържа около 6000 описания на книги и статии. Предоставена е за ползване на Националната библиотека.

- Библиография на българската литература по изкуство (без естетиката) за периода 1878–1944 г. Съдържа около 10 000 заглавия на книги и статии от периодичния печат.

- Библиография на литературата по журналистика 1878–1944 г. Съдържа около 5000 описания на книги и статии от българския периодичен печат.

Общият брой на тези материали е около 35 000 библиографски описания! С изключение на картотеката „Библиография на биографските материали из българския печат“, която е предадена на Националната библиотека за ползване, останалите картотеки по думите на Д. Иванчев са унищожени през 80-те години на миналия век лично от него „поради пълната дезинтересираност на институциите към тях“.

„Това е едно от най-големите престъпления спрямо част от историята на българската култура“ – възкликва известният наш философ, изкуствовед и естет проф. Димитър Аврамов в личен разговор с Димитър Иванчев, малко преди смъртта му през 1990 г. Коментарите са излишни и единственото разумно нещо е да се съгласим за съжаление с казаното от проф. Д. Аврамов!

Българското краезнание заема значително място в изследователските интереси на д-р Д. Иванчев. През 1956 г. той публикува в сп. „Библиотекар“ статията „По някои въпроси на краеведението“ (7). По този повод почти 10 години по-късно, през 1965 г. големият руски краевед проф. А. В. Мамонтов пише: „Доколкото ни се отдаде да установим, първи опити за определяне на съдържанието на понятието „краеведска библиография“ в българската литература бе направено от Д. Иванчев още през 1956 г.“ (Вж *Библиотекостроение и библиография за рубежом*, 1965, № 16, с. 105–112.)

Д. Иванчев е автор и на първото основно теоретическо и методическо ръководство по краезнание „Краезнание и краеведската работа в библиотеките. Теоретически и практически указания с Указател на краеведската литература“ (1961, 209 с.). То е в съавторство, което е коментирано с много огорчения в личния архив на Иванчев. Иванчев дефинира основни за краезнанието понятия като „краеведска литература“, „местен печат“ и „персоналиите в краеведската библиография“ и изследва връзките на краезнанието с други научни дисциплини. Статията му за краеведските персоналии (8) е обявена за най-добрата публикация през 1972 г. от редакцията на сп. „Библиотекар“. Д. Иванчев свързва името си с много рецензии за краеведски указатели: за Луковит, Дряново, София и Софийско, Троян, Тетевен, за плевенския периодичен печат, за „Тракия, Родопите и Средногорието във възрожденската книжнина“, за информационния указател „Пловдивски окръг“ и др. Той е съставител и на оригиналния по замисъл и внушителен по обем (810 машинописни страници) библиографски указател „Селищата в България“, който е обсъден в библиографската секция към Националната библиотека през 1976 г. През 1978 г., след като ръкописът все още не е издаден, Д. Иванчев огорчен се отказва от него и предлага на двама научни сътрудници от Библиотеката да се включат като негови съавтори и редактори. Указателят обаче не е отпечатан и по всяка вероятност за съжаление е изгубен (*Авт. арх.*).

Последната публикация на философа и библиографа Д. Иванчев е през 1977 г. и е посветена на принципите и организацията на краеведската библиография. Публикувана е в *Известията на Българското историческо дружество* (8).

След пенсионирането си известният с пословичната си скромност Д. Иванчев доброволно и с достойнство съзнателно прекъсва всякакви професионални контакти. Основната причина са трупаните с години огорчения от хроничната липса на професионална етика. Оттеглянето му е добро оправдание за всички, които много бързо, но и трайно изолират личността Иванчев от професионалната общност. До 1990 г. философските му текстове са табу, а библиографските се приемат като даденост. Името „Димитър Иванчев“ се превръща в синоним на репертоара „Български периодичен печат“, но творецът Иванчев остава встрани от суетата на съвременниците си. Днес името на философа Д. Иванчев вече се цитира при дискусии и на страниците на водещи периодични издания като „Философски алтернативи“, „Критика и хуманизъм“ и др., а приносите му в теорията и практиката на националната ретроспективна и краеведска библиография му отреждат водещо място в новата история на българската библиография. Затова ще си позволя да завърша с последното изречение написано от него през 1981 г. в една лична изповед:

„Не съжалявам за посвещаването ми 35 години на библиографията. Аз обичах философията, тя ми даваше лично задоволство, духовно обогатяване, идейно задълбочаване, но библиографията ми даваше морално удовлетворение с вярата, че върша нещо полезно за другите, макар че тя е „духоморна и най-паче неблагоприятна работа!“

Бележки

1. Ницше, като противник на досегашния морал и религията на състраданието. // *Филос. преглед*, 1933, № 4, с. 1–19.
2. Философия на отрицанието. Индивидуализъм и аморализъм. – София, печ. Култура, 1937. – 172 с.
3. Пътят към философията. // *Воля*, Пловдив, № 2202, 7 окт. 1942.
4. Народната библиотека като културен институт. // *Час*, № 33, 27 апр. 1937; Читател и книга. // *Лит. час*, № 7 (276), 22 май 1935; Държавното книгоиздателство. // *Лит. час*, № 8 (277), 29 май 1935.
5. Културното наследство и нашата библиография. // *Земеделско знаме*, № 3928, 15 апр. 1959.
6. Ретроспективната аналитична библиография на българския периодичен печат. // *Изв. на Нар. библ. Кирил и Методий*, 1970, XV [XVII], с. 249–288.
7. По някои въпроси на краеведението. // *Библиотекар*, 1956, № 9, с. 8–15.
8. Персоналиите в краеведската библиография. // *Библиотекар*, 1972, № 6, с. 15–21.
9. Принципи и организация на краеведската библиография. // *Изв. на Бълг. истор. д-во*, 1977, т. 31, с. 267–274.

Докладите на доц. д-р Нина Шуманова (Катедра „Библиотекознание, научна информация и културна политика“ на СУ „Св. Климент Охридски“) и Калина Тодорова (Отдел „Краеведение“ на Регионална библиотека „Христо Ботев“ – Враца), които публикуваме в тази книжка, бяха изнесени на научната конференция „100 години от рождението на д-р Димитър Иванчев – философ, библиотековед и краевед“, състояла се на 28 октомври т.г. Организатор – Регионална библиотека „Христо Ботев“ – Враца. Антоанета Георгиева от Методичния отдел на библиотеката участва в конференцията с доклада си „Доктор Димитър Иванчев – жизнен и творчески път“. В мултимедийна презентация бяха показани акценти от публикации и избрани моменти от биографията на Д. Иванчев.

Д-Р ДИМИТЪР ИВАНЧЕВ И КРАЕЗНАНИЕТО В БЪЛГАРИЯ

КАЛИНА ТОДОРОВА

В статията си „Българският библиографски институт „Елин Пелин“ и краезнанието“ Теодор Иванов изрично напомня на своите колеги, съмишленици, на всички нас: „Говорейки обобщаващо, всъщност ние представяме не дейността на института, а работата, тревогите, възжеланията на неговите уредници и сътрудници, на живите хора, които с мислите, енергията и творчеството си утвърждават българската библиография, придават и един професионален вид в световен мащаб, и задават параметрите на нейното развитие за поколения напред. Един от тях е д-р Димитър Иванчев, отдал целия си съзнателен живот на библиографията, работил в института от неговото създаване до закриването му. Първият теоретик на библиотечно-библиографското краезнание в България, чиито публикации не са изгубили своята актуалност и до днес. Освен три публикации, животът и творчеството на Димитър Иванчев също не са изследвани до сега“⁽¹⁾.

Всъщност и животът, и делото на д-р Димитър Иванчев – като философ, библиограф и краевед, продължават да бъдат непроучени или частично проучени, а оттам и недостатъчно популярни сред библиотечните специалисти и културни дейци. Някои негови разработки, които са писани преди десетилетия, още звучат като заръка при първи стъпки в прохождането на нов път и днес, във века на научно-информационните технологии, когато потокът на електронната краеведска информация, разпространявана от регионалните музеи, архиви и библиотеки, непрекъснато расте, а съвременната библиотека е поставена пред нови предизвикателства.

През 1993 г. д-р Цветанка Панчева⁽²⁾ публикува статията „Доктор Димитър Иванчев като библиограф и краевед“, в която набелязва основните краеведски приноси на Димитър Иванчев, определяйки го като „първият между библиотековедите и библиографите, който започна да изяснява в свои публикации най-спорните проблеми на библиотечното краезнание“:

- дава трактовка на основните понятия – краезнание, краеведска литература, местен печат, местни дейци – открива сходното и различното между тях, опитва се да изясни връзката между краезнанието и другите науки;

- набелязва проблемите на краеведската библиография;

- акцентува на изследването на местния периодичен печат;

- развива редакторска дейност;

- отправя препоръки и рецензира различни краеведски издания.

Това са и основните посоки, стоящи пред бъдещите изследователи и интерпретатори на научните му текстове, посветени на краезнанието.

С настоящото изследване си поставям за задача да обогатя проучванията за краеведската дейност на Димитър Иванчев с няколко акцента върху негови публикации, прочетени в контекста на стратегиите за развитие на съвременните библиотеки и състоянието на българското краезнание днес.

Началото и първите стъпки на краезнанието ни са безспорно през Възраждането – в това най-българско време, когато и интелигенция, и народ обръщат настойчиво

взор към род и родна земя, към славно минало и героични предци. Краеведските проучвания се развиват в две посоки: проекцията в миналото и поглед към новото, „с представяне на онова, което възрожденските дейци създават за народа си в областта на образованието, църковните борби, културата и изкуството“. Тогава се изграждат и теоретико-методическите основи на българското краезнание, чрез изготвяне на материали с конструктивно-методически характер и образци на краеведски изследвания, които са дело на видни възрожденски дейци. Това представлява добра база за работа на краеведите в първите години след Освобождението, когато дейността им се разширява: появяват се и първите документи, които имат задължителен характер за определени държавни институции и специалисти (окръжни и закони). Факт е и отраслово-тематичното обогатяване на краеведските изследвания.

В годините между Първата и Втората световна война започва да излиза (1938–1939) първото научно краеведско списание за географско, историческо и стопанско изучаване на българските селища – „Архив за поселищни проучвания“. Краеведската библиография се появява през 20-те години на XX в. като кратки статии с информационен характер, а начални стъпки към научното ѝ развитие се правят през 1934–1935 г. от Народна библиотека – Велико Търново.

След края на Втората световна война се публикуват и първите статии по въпросите на краезнанието като комплексна дисциплина за изясняване на неговите теоретични основи – Стефан Станчев и Димитър Иванчев (в. „Ведрина“, 1947), Маньо Стоянов (сп. „Читалище“, 1953), Любен Дунчев и др. След 60-те години на XX в. постепенно във всяка окръжна библиотека започва създаването на отделите „Краезнание“, които работят и днес(3).

В хрестоматията „Българско краезнание“ (2000) проф. Марин Ковачев включва извадки от няколко базисни за историята, теорията и методиката на краезнанието ни разработки, чиито автор или съавтор е д-р Димитър Иванчев(4).

От тях интерес за настоящото проучване представлява посочената статия във в. „Ведрина“ (1947) на д-р Иванчев, озаглавена „Една важна задача на народните читалища“. Авторът се обръща към библиотекаря „в библиотеките на народа“ и към читалищния библиотекар (тогава окръжните – днешните регионални библиотеки – все още не съществуват), вменияйки му отговорната задача да изучи печатната продукция на книги и периодични издания, излизали на територията на съответното населено място. Изследователската дейност според него е изключително важна и отговорна задача: „... Един библиотекар в библиотеките за народа изобщо и в народните читалища в частност, трябва да познава в общи черти проблемите на печатното дело в своето селище. Той трябва да знае, а ако не знае – да се стреми да научи, какво е печатано в неговото селище, какви печатници е имало, какви книги, вестници и списания са излизали тук. Той трябва да ги издири и събере в поверената му библиотека. Научноизследователската работа на всеки читалищен библиотекар трябва да бъде насочена към пълно събиране и издаване на документите на културно-историческото развитие на съответното селище. По този начин библиотекарят ще се яви като деен сътрудник в изследване културната история на своя народ.“ Библиотекарят е не просто „библиотечен работник“, а мислещ и творещ достоен наследник на древните „пазители на писмените съкровища“ в „храмовете на знанието“. В него трябва винаги да живее онзи възрожденски стремеж: „трябва да знае, ако не знае – трябва да се стреми да научи!“. Само така той ще може да е в полза както на учения специалист, така и на голям кръг ползватели.

Изрично е споменато и изискването за пълнота на сбирката. За далновидния учен е ясно, че неповторимостта на колекциите, както ги наричаме днес, от краеведски материали на всяка една библиотека са залог за нейното незаменимо място в националната и световната библиотека – въпрос, изключително актуален в „ерата

на глобализацията, на интернет и бързата промяна“. Именно богатите и напълно различни (от гледна точка на съдържание на колекции и заглавия, включени в тях) фондове на отделите „Краезнание“ на 27-те днешни регионални библиотеки (бивши окръжни) и различните традиционни и иновационни дейности на самите отдели стоят в основата на уникалния облик, който се опитва да изгради всяка от тях – различна от останалите, сам по себе си оригинален и жизнено необходим за местния културно-информационен институт – истинско национално богатство. Иванчев го е казал много простичко и много ефектно преди повече от 60 години: „Библиотекарят в читалището трябва да знае, че поверената му библиотека ще играе ролята на културна съкровищница именно със своя „местен колорит“, с пълнотата на своята местна документация...“ И отново е повторено изискването за пълнота на сбирките.

В този период на развитие на библиотечната наука, когато се поставят основите на краеведските сбирки, учените се сблъскват с редица трудности. Безспорни са усилията им в първите години след завземането на властта от Отечествения фронт на 9 септември 1944 г., когато са унищожени редица ценни архиви и документи, голямо количество научна и художествена литература, заклеямени като „упадъчни“, когато цензурата е повсеместна, да се запази културно-историческото наследство. Неслучайно в цитирания пасаж от статията на Димитър Иванчев няколко пъти се повтаря изискването за пълнота на сбирките. Унищожените документи и литература за съжаление на много места остават „бяло петно“ в развилите се след години краеведски колекции.

Опазването на писмените паметници, създадени в различни епохи и периоди на родната ни история, е първостепенна задача на работещите в сферата на културата и науката. Създаването на електронни каталози, на дигитални колекции – една от възможностите за съхраняване на книжовното наследство и в същото време възможност за достъп на широк кръг ползватели до него, са от приоритетните задачи на българските библиотечни специалисти. Краеведските колекции, особено местният периодичен печат, пък са част от приоритетните документи, включени в проектите за дигитализация на фондове на доста библиотеки. Една „специфична отговорност“ на обществената библиотека в началото на XXI в. е да събира информация с местно значение и да функционира като „паметта за миналото на региона чрез събирането, съхраняването и предоставянето на достъп до документите, свързани с историята на общността и отделни личности“(5). В тази си дейност тя трябва да координира своите усилия с местните институции и организации – музеи, архиви, галерии, различни дружества.

Когато се връщаме в годините на създаването на тези колекции, откриваме безспорния принос на Димитър Иванчев не само за тяхното обособяване (чрез последователни напътствия и предписания), а и за научното им документиране: как да бъдат описани в картотеки материалите, какви да бъдат критериите на подбор на публикации, лица и събития, които ще влязат в тях. В тези и в следващите десетилетия той е автор на основополагащи инструкции, лектор на курсове, ръководител на семинари и други прояви. Неговата статия „По някои въпроси на краеведението“, публикувана в списание „Библиотекар“ през 1956 г., е една от първите, дала отговор на редица въпроси на краезнанието, добили по онова време „актуален характер“, за които „в нашата литература няма дори и опит за тяхното решение“(6).

Основни моменти, на които се спира в нея, са: „Що значи „Краеведска библиография“ и значението ѝ, „Краеведението в Съветския съюз“, „Краеведението у нас“, „Кой може да води краеведска библиография“. Особено важна част е посочената от него методология на работа, базирана върху система от картотеки, която включва основните стъпки: изготвяне на план; начало на библиографската

работа – редовно преглеждане на текущия печат, като първо се преглежда „новата продукция – книги, списания и вестници, които излизат в района на библиотеката“, библиографските бюлетини: „Български книгопис“ и „Летопис на периодичния печат“ и най-важните централни вестници и списания; ретроспективно описание на печата: книги и статии; изграждане на картотеки – на местния периодичен печат, на общите справочници и изграждане на краеведска сбирка. Именно тези сбирки в окръжните библиотеки прерастват в отдели „Краезнание“, а такава сбирка и днес притежава всяка читалищна библиотека, чието създаване на повечето места е съпътствано с много трудности, някои от които посочва и самият автор: „бедните фондове от книги (и съвсем малко периодика) на нашите библиотеки...“ (7).

Днес д-р Димитър Иванчев е признат от своите последователи за първия теоретик на библиотечно-библиографското краезнание в България, но неговата заслуга за изясняване на теоретичните въпроси на библиотечното краезнание са оценени още през 1965 г. от големия руски краевед А. В. Момонтов: „Доколкото ни се отдаде да установим, първи опити за определяне на съдържанието на понятието „краеведска библиография“ в българската литература бе направено от Димитър Иванчев“ (8).

След 60-те години на XX в. по инициатива на Министерството на културата, науката и просветата се изграждат краеведски комисии, които организират квалификационни съвещания с местните краеведи; обсъждат се ръкописи и се взема решение да бъдат издадени местни и регионални проучвания. Библиотеките издирват, описват, систематизират и популяризират публикациите, свързани по съдържание с родния край. Главна роля имат окръжните библиотеки.

Първото българско систематизирано помагало за библиотеките, което разглежда историческите, теоретическите и организационно-методическите въпроси на краеведската работа на българските общообразователни библиотеки, наречено „Краезнание и краеведска работа в библиотеките“, с подзаглавие „Теоретически и практически указания с указател на краеведска литература“ е издадено през 1961 г. и е с автори Димитър Иванчев и Петър Чолов (9).

Второто помагало „В помощ на краеведската работа на библиотеките“ излиза шест години по-късно (1975) и е в съавторство със Славка Ломева и Марин Ковачев.

„Краеведската дейност на окръжните и общообразователните библиотеки е малка част от общата им народополесна дейност в нашето обществено развитие, но тя трябва да бъде изпълнявана на нужното научно равнище и в обем, съответстващ на възможностите на всяка библиотека“ (10).

Помагалата подробно представят процесите на краеведската дейност и съдържат исторически преглед на развитието на краезнанието в България, типологическа характеристика на основните понятия и ценен справочен апарат. Десетилетия след издаването на второто помагало то продължава да се използва: „Няма да бъде пре-силено, ако кажем, че и днес, 15 години след издаване на второто ръководство, то си остава настолна книга за всеки краевед, защото синтезира най-ценните аспекти на тази библиотечна дейност“. Тази оценка е на д-р Цветанка Панчева, направена в края на XX в. (11).

В статията „Краезнание и специални науки“, освен опита на д-р Иванчев да изясни връзката между краезнанието и другите науки, определяйки го като „специална помощна на науките дисциплина“, в основата на чийто предмет стои „регионалният момент“, е ясно очертана и основната задача на краеведа в библиотеката: да се издирят всички регионални проучвания, да се „съберат, опишат, съхранят и предоставят за ползване по подходящ начин“ (12).

Негова задача е и обогатяване на вече развитите краеведски колекции не само с публикувани материали: „Но пред краезнанието стои и нова задача – не само да събира публикации за определен район, но да събира и непубликувани материали,

които покрай другото имат и ценността на първоизвори за научни проучвания, свързани с края. Тогава тази задача е основно насочена към музеи и архиви, но впоследствие тя логично е част от дейността на библиотеките, като място за събиране и съхранение на различни носители на информация. Основните две задачи са: „събиране и пропагандиране на краеведски материал“.

Какво е отношението му към проучванията на съответните материали и мястото на краеведа-специалист?

„Могат ли краеведите по места да извършват свои регионални проучвания? От казаното дотук може да се заключи, че задачата на краеведите е само събирателска и посредническа, в помощ на специалистите-учени. Всъщност и библиотекарят-библиограф, който борави с краеведската книжнина, и музейният работник, който съхранява ценни вещи от края, и архивният работник, под чиято ръка са още по-ценните и неизвестни сведения за миналото на края – могат да ги използват за извършване на регионални проучвания, но това те правят не като краеведи, а само като специалисти в даден отрасъл, специалисти по дадения въпрос, който проучват“ (13).

От гледна точка на съвременното състояние на краезнанието и развитието на библиотеките като многофункционални културно-информационни центрове, краеведските проучвания са част от организираната краеведска дейност и принос в изучаването и популяризирането на културно-историческото наследство на общностите. Изискването за „научност“ (т.е. те да бъдат извършвани от краевед-специалисти в съответната област на знанието), поставено от Димитър Иванчев, обаче е критерий за качеството на тези проучвания.

Бележки

1. **Иванов, Теодор.** Българският библиографски институт „Елин Пелин“ и краезнанието. // *Краезн.* – извор на родолюбие и ист. идент. – В. Търново, 2008, с. 43–54.
2. **Панчева, Цветанка.** Доктор Димитър Иванчев като библиограф и краевед. // *Архив за поселищ. проучв.*, 1993, № 2, с. 56–67. Вж **Същата.** Съвременната визия на краезнанието в България. // *Краезн.* – извор на родолюбие и ист. идент. – В. Търново, 2008, с. 22–33.
3. **Ковачев, Марин.** Поява и развитие на организираната краеведска дейност в България. // *Краезн.* – извор на родолюбие и ист. идент. – В. Търново, 2008, с. 9–16.
4. **Ковачев, Марин.** Българско краезнание : Христоматия. – В. Търново, 2000. – 222 с.
5. **Грашкина-Минчева, Ваня** и др. Насоки за развитие на обществената библиотека : Ръководство за библиотечни мениджъри / Ваня Грашкина-Минчева, Анета Дончева, Александър Димчев. – София, 2009. – 127 с.
6. **Иванчев, Димитър.** По някои въпроси на краеведението. // *Библиотекар*, 1956, № 9, с. 8–15.
7. **Иванчев, Димитър** и др. Краезнание и краеведска работа в библиотеките / Димитър Иванчев, Петър Чолов. – София, 1961.
8. Материалите от личната автобиография на Димитър Иванчев предостави доц. д-р Нина Шуманова.
9. **Иванчев, Димитър** и др. Краезнание и краеведска работа в библиотеките / Димитър Иванчев, Петър Чолов. – София, 1961.
10. **Иванчев, Димитър** и др. В помощ на краеведската работа в библиотеките / Димитър Иванчев, Славка Ломева, Марин Ковачев. – София, 1975, с. 12.
11. **Панчева, Цветанка.** Доктор Димитър Иванчев като библиограф и краевед. // *Архив за поселищ. проучв.*, 1993, № 2, с. 56–67.
12. **Иванчев, Димитър.** Краезнание и специални науки. // *Библиотекар*, 1976, № 10, с. 17–21.
13. **Пак там.**

ВЛАКЪТ НА ЖИВОТА ЛЕТИ С БЯСНА СКОРОСТ

ПРОФ. ДФН МАРИЯ МЛАДЕНОВА НА 65!

Проф. дфн Мария Младенова е съдбовно свързана с библиотечно-информационния сектор от 1963 г., когато избира да учи в ДБИ, до днес. Престижът ѝ е в резултат от нейния принос като академичен преподавател, задълбочен изследовател, управленец и общественик – активен член на авторитетни научни организации и редакционни колегии, с голяма по обхват и обем публикационна дейност.

– *Какви чувства предизвиква у вас този юбилей?*

– Посрещам го с вълнение и с известна гордост, защото съм свързана с ДБИ и неговите правоприменици от далечната 1963 г., сега УНИБИТ. Искане ми се да вярвам, че съм била полезен преподавател, че имам скромен влог в създаването на хилядите библиотечни специалисти в страната, в развитието му, осъществявало се по спирала, която, както знаем, е символ на безкрайността. Изпитвам и

задоволство от все по-големия интерес към новите и атрактивни специалности на УНИБИТ от страна на интернет поколението, което е бъдещето на България. Благодарна съм на съдбата, че ми даде този добър шанс да преподавам в него.

– *Какви бяха мотивите за професионалния ви избор? Ако днес трябва да сторите това, какво ще решите?*

– В Държавния библиотекарски институт попаднах случайно, но всичко ми беше по сърце, защото тук се изучаваха подробно проявленията и ролята на книгата. А какво съзвездие от силни преподаватели преподаваха в него... Благодарна съм на съдбата за тази случайност, която се превърна в моя съдба. Случаят често служи на хората по-добре, отколкото те желаят. Какво бих избрала днес? Същото. Нямам друга алтернатива.

– *На кои личности бихте благодарили за всичко онова, което сте постигнали като професионалист и човек?*

– Признателността не ми е чужда. Не забравям това, което направиха за изграждането ми като човек моите родители. Не забравям моите начални и гимназиални учители, за които професията бе мисия, а не длъжност. За израстването ми в професионален план много дължа и на съзвездието от ерудирани преподаватели в ДБИ и СУ „Климент Охридски“, които за нас бяха и модели на изискано поведение. Те възпитаваха и с облеклото си, с финеса в маниерите си, с изисканите си и толерантни обноски към студенти и колеги. Те носеха значими морални послания и умееха да ни ги предадат.

– *Вашиите размисли за постигнатото и за предстоящото? Към какво се стремите?*

– Не се радвам особено на това, което съм постигнала. Струва ми се, че много по-важно е онова, което не съм постигнала. Второто ми „Аз“ е все недоволно от първото. Искам да съм здрава и ако Бог е добър към мен и ми даде още време, знам какво още искам да свърша. Опитвам се да бързам, защото, размишлявайки над преходността на живота, все по-често си спомням прекрасния стих на Блок: „И стана безпощадно ясно, че животът прошумя и си отиде“.

– *Водецията ви мотив?*

– Мисълта, че човек не е вечен, че влакът на живота лети с бясна скорост, че в един обозрим момент ще слезеш от него и ще останеш на перона...

– *Кой ваши труд ви е особено скъп или го цените най-високо?*

– Не умея да ценя постигнатото. Струва ми се много по-важно онова, което не съм успяла да постигна.

– *Към коя тема или проблем проявявате по-специален интерес?*

– Сега доминантата на интересите ми са теорията на библиотекознанието, библиотечната етика, темата за жените в българското библиотекознание.

– *Вашата реализация е многостранна: преподавателска, изследователска, управленска, обществена дейност, публикационна, консултантска. В какво се изъяснява най-силната ви страна?*

– Със сигурност мога да кажа, че управленската дейност е сред слабите ми страни. Не съм очарована от себе си, не се взимам много насериозно, пък и човек трябва да е по-скромен и да не си позволява самооценки. Малкото дело е по-добро от голямото безделие.

– *В какви случаи сте се гордяли със свои възпитаници?*

– Когато ги виждам като успешни ръководители на водещи библиотеки, читалища. Когато ги срещам като ръководители на отдели и особено по каталогизация. Когато ми даряват книгите си с мили посвещения. Когато ме канят на зацити на дисертациите си или успешно се реализират и в чужбина. Когато стават преподаватели в УНИБИТ. Гордея се с тях тогава, когато виждам, че щафетата е в ръцете на млади и стойностни личности.

– *Какво ви възхищава и какво ви тревожи у младите?*

– У нас трябва да има внимание и грижа към младите хора, тъй като те тревожно намаляват. Време е те да поемат бъдещето на страната ни и да изгонят от храма търговците. Надеждата ми е в тях – те да свършат това, което ние не направихме.

– *Какви са плюсовете и минусите на днешните студенти?*

– Човек никога не знае кога плюсът е плюс и минусът минус, особено ако живее в объркана страна. Голям плюс е, че в тях не е натрупана отрицателна енергия – те излъчват светлина. Минусите са продукт на времето, в което живеем. Но въпреки това, което казвам, не смятайте, че съм краен песимист. В глобален план човечеството е вървяло напред. Издигало е кумири, разочаровало се е, събаряло ги е, търсело е изход. Днешните студенти, ако не са толкова търпеливи като моето поколение, ще намерят изход. Нека не чакат и те като нас някой да им оправи страната. Трябва да са по-дръзки, по-бунтовни и по-устремени.

– *Какво е бъдещето на релацията книжовна култура–интернет култура?*

– Убедена съм, че те ще съжителстват хармонично, защото новото винаги взема нещо от старото. Компютрите и интернет не са заплаха за класическата книга. Теорията за „безкнижовната цивилизация“ е безпочвена и неубедителна. Притеснява ме обаче вариантът техниката да стане доминираща в образованието. Ф. Достоевски казва: „Там, където образованието започва с техника, никога няма да се роди Аристотел“.

– *Какво е мястото на библиографската осведоменост във формиращата се информационна култура?*

– Четенето и библиографската култура са фундаментът на информационната култура, която е база на познанието.

– *Каква е ролята на библиотеките в обществото на познанието?*

– Библиотеките трябва да станат неговата „сърдечна система“.

– *Как съвременното общество да се развива успешно, за да преодолява трудностите и да прогресира България?*

– Правителство от личности, които да обичат България със силата на любовта на възрожденците. Личности, които да служат на България с идеализма на Левски и Ботев, а не да мислят единствено за безкрайното пълнене на своите бездънни джобове, за нейното разграбване и разпродаване. С тревога гледам, че държавата ни върви по път, който не води към никъде.

– *Какво ще гарантира доброто бъдеще на България?*

– Един нов Стефан Стамболов, който е носил проблемите на страната ни дълбоко в душата си.

– *Бих искала да се обърнете лице в лице със себе си. Ако трябва да споделите какво мислите за смисъла на човешкия живот, какво бихте отговорили?*

– С работата си човек оставя малка следа след себе си. Да направиш дори нещо малко, което да те надживее. Мой основен принцип е философията на Сократ: „Направи добро и не се обръщай назад“. С навлизането в житейската зрялост личната ми ценностна система не се промени, но се пообърка. Българският народ е в морален шок. Той вече се съмнява дали това, което е смятал за добро, е наистина добро. Последните години са черни дупки в ценностната система на българското общество, което изпадна в колапс и в духовен Диарбекир, който е по-страшен от истинския.

– *Щастлив човек ли сте?*

– Всички знаем, че няма абсолютно щастие. Но се чувствам щастлива с това, че мога да бъда щастлива и без пълно щастие. Най-често то е там, където го намериш, а не там, където го търсиш. Ако е вярно, че трудът е бащата на щастието, аз съм щастлива. Искам да напиша още няколко книги, които са в главата ми.

– *Амбициозна ли сте?*

– Отговорен човек съм, но не съм амбициозна. Трудолюбива съм, но това не е амбиция.

– *Без какво не бихте могли да живеете?*

– Без книгите и четенето.

– *Какво най-силно ненавиждате? Какво може да ви оскърби?*
– Много неща, но преди всичко лицемерието и злословието. Павел Матев казва: „Невярна дума, но от верни хора“.

– *Какво Ви дава кураж в трудни моменти?*
– Надеждата. Тя е последното, което умира в човека. Вярвам в силата на приятелството. Много ценя почитеността и толерантността. Отблъскват ме андрешковската хитрост, злобата, завистта, лицемерието, интригантството. Парадоксалното у нас е, че когато някой прави нещо добро и в повече, дразни околните. А никой не вижда вложения труд и усилията.

– *Изпитвате ли страх?*

– Да, от болести, от смъртта. От въздух, нагнетен с омраза.

– *Как понасяте и преодолявате несполуките и трудностите?*

– Нормално е един дълъг житейски път да е осеян и с несполуки, и с трудности. Посрещам ги с болка. Преодолявах ги по различен начин, но по-голямата част с мълчание, смирение и работа. Понякога трябва да мълчиш, за да бъдеш чул. Убедена съм, че и Господ ми е помагал, но и аз съм полагала усилия. Нищо не съм получила даром, а трудностите са, за да се преодоляват. В тежки моменти съм се уповавала на себе си, на работата и на книгите.

– *Има ли нещо, което не харесвате у себе си?*

– О, много неща. Трудно се приобщавам към непознати. Сред приятели и близки съм общителна и приказлива, но ако има непознати и недобронамерени хора почти не си отварям устата. Затова мнозина смятат, че съм надменна и студена, а това не е вярно и много ми пречи. По-скоро съм по-сдържана, но в никакъв случай – надменна.

– *Съжалявате ли за нещо?*

– За времето, което не усетих как мина покрай мен и се стопи като сняг в дланите ми.

– *Какво е за вас свободното време?*

– Също работно.

– *Тъй като това е третото ми по ред интервю с вас, отново ще ви попитам: най-дръзката ви мечта?*

– Преди пет години казах, че не се осмелявам да я изрека. Сега ще ви кажа така: постигнах я, но пак няма да я назова.

– *Какво бихте посъветвали младите хора, които искат да се посветят на библиотечната професия и на България?*

– Работете, деца! Старостта ще ви попита къде е била младостта ви! Дайте и на професията, и на България знанията и любовта си!

Интервюто взе Константина Недкова

БИБЛИОТЕЧНИЯТ КАТАЛОГ НА НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ – КАТАЛОГ ОТ НОВО ПОКОЛЕНИЕ

РАДОСТИНА ТОДОРОВА, ВАНЯ ИЛИЕВА

Увод

През последните години сме свидетели на значителна промяна в поведението на читателите в университетските библиотеки. Според проведено и публикувано от OCLC (Online Computer Library Center) проучване през 2005 г. приблизително 89% от студентите (включително и в територии извън САЩ) намират информация чрез търсещи машини в интернет. Днес тези цифри са значително по-високи. Налага се изводът, че те са доминиращо средство за търсене на информация. Университетските библиотеки са засегнати в голяма степен от този процес, защото влагат, от една страна, значителни ресурси, както финансови, така и човешки за поддръжка и развитие на своите информационни системи и онлайн каталози. От друга страна, студентите се задоволяват с отговори, които намират в интернет и в крайна сметка не се възползват от многообразието на качествените ресурси в своите библиотеки. Означава ли това, че библиотечният каталог – като средство за търсене и намиране на информация, ще бъде забравен?

Настоящата статия има за цел да представи разширената функционалност на онлайн каталога на библиотеката на Нов български университет (НБУ), създадена и внедрена за да задоволи новите информационни потребности на читателите.

Новата парадигма на каталога

Развитието на информационните технологии влияе върху очакванията на потребителите на информация. Ежедневно новото поколение използва приложенията на Web 2.0 – социален софтуер, блог, тагове, SNS, RSS, уики и др, които се характеризират със социалност, децентрализация, споделяне и създаване на микросъдържание.

Конвенционалният модел на библиотеката, който можем да наречем Library 1.0, е линеен. Той се състои главно в събиране, обработка, управление, съхранение и използване на източници чрез една библиотечно-информационна система. Читателите са принудени да използват само конкретния електронен каталог и един интерфейс.

За да отговори на съвременните очаквания, университетската библиотека от XXI в. трябва да съживи своя онлайн каталог, като постави в центъра потребителя на информация, предостави функции за самообслужване и създаде онлайн каталог, който се вписва в модела на Web 2.0. Крайната цел е потребителите да се чувстват удобно и да бъдат уверени, когато използват библиотечния каталог на какъвто и да е компютър или мобилно устройство, без необходимост от специална подготовка.

Американската фирма EOS, която е производител на системата EOS WEB, използвана в библиотеката на НБУ, възприе тази нова парадигма. След редица разработки

и подобрения, внедрени от началото на т.г., онлайн каталогът се промени значително в редица направления, характерни за Web 2.0.

Персонализация и нови функции в потребителското пространство

Читателски запис

Той все още се създава от библиотеката, но читателят има достъп до своите лични данни, адрес, телефон и електронна поща за контакт, като по всяко време може да проверява тяхната достоверност или да изисква актуализацията им. Читателят може сам да добави програма и курс, в които се обучава, а също и своите лични интереси. Информацията може да се споделя с други читатели при наличие на желание. С тази функция EOS WEB прави стъпка напред в обмена на социални метаданни в каталога.

История

След внедряването на версия 2009.4 онлайн каталогът вече поддържа пълна история за всички документи, които читателят някога е заемал. Така той се освобождава от грижата да води свой „Читателски дневник“, защото вече разполага с такъв, създаден автоматично. Хипервръзка от заглавието на документа осигурява бърз достъп до библиографската информация и му дава свобода да се връща отново и отново към това, което вече е прочел.

Дължими суми

Ако бъде просрочен библиотечен документ, то тук читателят може да се информира какъв е размерът на глобата, която дължи. Системата е настроена така, че автоматично начислява сумата, съобразно правилника на библиотеката и я актуализира ежедневно. Ако читателят върне документа, но не заплати глобата, нейното начисляване спира и сумата се архивира, докато не бъде разплатена. Каталогът предоставя възможност за добавяне на други дължими суми, като това умело се използва от библиотекарите за вписване на задължения в резултат на изпълнени електронни услуги. Така читателят получава услугата (доставка на електронен документ, писмена тематична библиографска справка и др.) веднага по електронен път, а заплаща по-късно, когато има възможност да посети библиотеката.

Съобщения

Каталогът предоставя възможност на библиотекарите да поместват персонални съобщения. Това е още един канал за комуникация с читателя, освен телефон и електронна поща.

Парола

Генерираните от библиотечно-информационната система читателски номера се използват от каталога като име и парола за вход в потребителското пространство. Паролата може да бъде променяна от читателя съобразно неговото желание.

Функции за самообслужване

Презаписване

В читателския запис се поддържа постоянно актуализиращ се списък на заетите в момента документи, като предоставя информация за заглавие, сигнатура, инвентарен номер, дата на заемане и връщане. Нова възможност, разработена във версия 2009.3 и внедрена от началото на т.г., позволява на читателите да удължават срока за ползване на заетите документи електронно чрез функцията „Презаписване“. Системата може да удължи срока или да откаже това в съответствие с правилника на библиотеката. Вследствие читателят получава писмо в своята електронна поща,

съдържащо новата дата за връщане или съобщение, че срокът не може да бъде удължен.

Запазени документи

Това е списък на желаните книги, тези, които читателят иска да прочете, но за съжаление в момента са заети от друг. Онлайн каталогът автоматично предлага функцията „Запази“ при разглеждане на получените резултати, ако е избрано заглавие, което вече е заето. При връщане на даден документ в библиотеката, системата проверява дали за него не съществува заявка за запазване и ако има такава, съобщава името и номера на чакащия. Този, който е направил запазването, получава SMS известие, че книгата е върната и може да дойде, за да я получи.

Моите списания

Тази електронна услуга дава възможност за получаване на актуална информация за новополучените списания в библиотеката. Читателят избира от списък на абонираните заглавия през текущата година и ги добавя в своя запис като предпочитани. След приключване на процеса по заявката, библиотечно-информационната система изпраща електронно писмо с потвърждение. В резултат от тези действия той получава в своята електронна поща сканирана страница със съдържанието на избраното от него списание.

Усъвършенстване на търсенето

Електронният каталог разполага с усъвършенствани средства за провеждане на търсене. Тук няма да бъдат разгледани подробно опростено търсене (Sample search), търсене чрез прелистване (Browse search) и търсене по полета (Advanced search), тъй като принципът им на работа е известен и до голяма степен те са се превърнали във вид стандарт за всяка информационно-търсеща система. Интерес представляват т.нар. визуално търсене (Icon search) и търсене в други каталози (Cross library search).

Визуално търсене

Както вече бе споменато, потребителите на информация пренасят опита си от търсещите машини в електронните каталози. Затова и опростеното търсене или това в един прозорец е най-предпочитаният от тях метод. С цел да се насърчи читателят да дефинира по-точно това, което търси, на стартовата страница бе интегрирано търсенето чрез икони. Визуализация на основните критерии за търсене помага на свикналият да бърза с икони потребител лесно да асоциира изображението на човешко лице с думата „автор“. Освен това иконите привличат вниманието и правят интерфейса по-дружелюбен.

Търсене в други каталози

Принципът за използване на различни библиографски бази данни с един потребителски интерфейс е осъществен чрез опцията „търсене в други каталози“ на базата на версия 3 на Международния стандарт за обработване (връщане/предаване) на информация между компютри Z39.50. От друга страна, този протокол позволява библиографската информация от електронния каталог на нашата библиотека да бъде търсена от потребителите на други библиотечни системи и каталози. След като читателят въведе един или няколко критерии за търсене (по подобие на търсене по полета, комбинирано с логически оператори), той може да укаже в кои каталози да бъде проведено. Така потребителите могат да търсят дадено заглавие например в WoldCat, без да зареждат неговата страница. Единственото, което е необходимо да направят, е: да изберат WoldCat от списъка с каталози. Вследствие на проведеното търсене резултатите от WoldCat се визуализират с интерфейса на каталога на НБУ.

което спестява време както от преминаване между две търсещи системи, така и от ориентирането в резултатите, дължащо се на уеднаквените стандарти за тяхната визуализация. Ако чрез задържане на бутон „Ctrl“ бъдат избрани няколко каталога или дори всички, търсенето в тях ще бъде проведено едновременно. Каталогът стратифицира резултатите според източника и предлага отделен списък за всяка библиотека поотделно. Това е изключително лесен способ за проверка на наличността на дадено заглавие (например в каталога на НБУ, WorldCat и Конгресната библиотека). В случай че нашата библиотека не притежава даден документ, връчката за междубиблиотечно заемане ще бъде насочена към някоя библиотека от списъка. В последната версия на каталога (2010.03) усилията на разработчиците на EOS вече са насочени към доразвиване на функционалността на търсенето в други каталози, чрез добавяне на комерсиалните, най-използвани Open Search сайтове и уеб базирани агрегатори на структурирана информация, между които са: Flickr, Wikipedia, Yahoo, Facebook, YouTube и т.н.

Провеждане на търсене в онлайн каталога чрез търсещи машини

Разработчиците от EOS до такава степен са развили каталога в неговата последна версия, че на читателите вече не се налага дори да го ползват, за да извлекат необходимата им информация. Приложението на OPEN Search технологията в последната версия на каталога, аналогично на стандарта Z39.50, позволява претърсване на нашата база данни от други библиотеки. След необходимите настройки името на библиотеката на НБУ и нейната категория (академична библиотека) се добавят в списък на търсените бази данни. От този списък други библиотеки могат да добавят нашия каталог към техни списъци каталози с натискане на един бутон и по този начин да го направят достъпен за своите потребители.

От началото на 2009 г. библиотеката на НБУ е член на OCLC и участва в световния каталог WorldCat, чрез предоставяне на своите уникални библиографски записи в MARC формат. Така информацията какво притежаваме е достъпна за потребители от цял свят. Интересен е фактът, че освен данните за документа и информация за наличието му в библиотеката WorldCat предоставя данни за физическия адрес на НБУ и връзка през Google Maps за откриване на местонахождението му.

От края на 2009 г. е постигната пълна интеграция между онлайн каталога и Google Scholar. Благодарение на това библиографска информация за притежаваните заглавия е достъпна свободно в Google. Спазвайки синтаксиса за търсене в популярните търсещи машини, всеки може да достигне до пълния библиографски запис на даден документ. Ако например в Google бъде въведено заглавието оградено с кавички, последвано от знак „+“ и аббревиатурата НБУ или NBU, то търсещата машина извежда хипервръзка към пълния библиографски запис на документа почти винаги на първо място. За тези, които ползват iGoogle, е разработен търсещ прозорец, който се интегрира в стартовата персонализирана страница. По този начин опростеното търсене може да се осъществява с натискането само на един бутон, без да е необходимо потребителят да напуска iGoogle.

Подобрения при визуализация на резултатите

Работа със списъци

Получените при търсене резултати могат да се препоръждат по формални критерии или според почти всяко поле от библиографския запис като: автор, заглавие и т.н. Електронният каталог позволява сортиране на резултатите и по качествени критерии, като релевантност (изразена в проценти) и читателски рейтинг, чиято мак-

символна степен е пет жълти звезди. Веднъж подредени списъците могат да се разпечатват, изпращат по електронна поща и записват в потребителското пространство на читателя. Библиотекарите могат да съставят публични списъци. Те биват два вида: за нови книги и тематични. Първият вид се използва за ежемесечно съставяне на списък с нови заглавия, а вторият – за насочване на вниманието към специални колекции като: „Доктор хонорис кауза“, „Най-четени книги“, лична библиотека „Магдалина Станчева“, дигитална библиотека „Акад. Вера Мутафчиева“ и др.

Групиране на библиографски записи

Ако читателят не желае да използва целия списък с резултати, може да избере отделни записи чрез маркиране. След натискане на бутона „Покажи“ системата ги групира последователно в един прозорец, което прави разглеждането им изключително лесно.

Обогатяване на библиографския запис с електронно съдържание от библиотеката

Свободно електронно съдържание

Още при извеждане на списъка с резултати читателят открива, че голяма част от записите, особено на книги на чужд език, са придружени от изображение или хипервръзка. При отваряне на пълния библиографски запис тези елементи продължават да присъстват. Изображенията с корици на книги се визуализират автоматично. Това е възможно вследствие на осъществената интеграция между каталога и Google Books на база ISBN номер. При избор на графичния елемент се отваря нов прозорец в Google Books. Не бива да се забравя, че съдържанието се предоставя от Google Books и е възможно достъпът до цялата книга или част от нея да бъде ограничен. Тази разработка на EOS по атрактивен за потребителя начин повишава информационната стойност на библиографския запис. Освен това библиотекарите също могат да добавят връзки (tag 856 на запис в MARC формат) към съдържание или пълен текст на заглавията, сайтове на издателства или организации.

Платено електронно съдържание

Библиотеката на НБУ всяка година абонира десетки бази данни. С цел да предоставим възможност на читателя да избира формата на ползване – хартиен или електронен, в библиографските записи на получаваната по абонамент периодика са направени връзки по описания по-горе начин към съответната база данни, която предлага резюме или пълен текст. Така потребителите по естествен път достигат до електронно съдържание, ако са в мрежата на университета, без да бъдат подпомагани от библиотекар. В случай че читателят се намира външ, той трябва да въведе потребителско име и парола, за да получи достъп до лицензираните от библиотеката бази данни.

Генерирано от библиотеката електронно съдържание

Съобразно правата за достъп то може да се раздели на две – свободен и ограничен достъп (за читатели на библиотеката). Към първия вид принадлежат страниците със съдържание на всички дипломни работи, а от началото на 2010 г. се дигитализират и съдържанията на новите книги. Индикация за наличие на такова съдържание в каталога е икона, изобразяваща син лист. Чрез възможността за присъединяване на файлове към библиографските записи потребителите могат не само да четат, но и да търсят в тези съдържания. При гореизброените видове търсене (с изключение на търсенето чрез прелистване) читателят може да зададе допълнителни критерии, като един от тях е „търсене в прикачени документи“.

При избиране на този критерий ще бъде изведена информация както от полетата на библиографския запис, така и от прикаченото съдържание едновременно. Към втория вид съдържание принадлежат всички дигитализирани заглавия, които се включват в изграждащата се „Дигитална библиотека“. Две са колекциите, които се развиват в рамките на този проект, а именно: лична библиотека „Вера Мутафчиева“ и „Най-четени книги“. Пълният текст се присъединява чрез хипервръзка в таг 856 (както бе описано по-горе). Съществува разлика в достъпа при двете колекции. Личната библиотека „В. Мутафчиева“ може да се ползва и от компютри извън университетската мрежа, например от вкъщи, като читателите минават през страница за регистрация с потребителско име и парола, а колекцията „Най четени книги“ е достъпна само в локалната мрежа на университета.

Споделяне на библиографска информация

Разпечатване

Разпечатването на пълен библиографски запис или списък със заглавия от електронния каталог е стандартна функция. Но и тук системата предлага различни варианти за форматиране на версия удобна за печат с възможност за добавяне или изключване на данни за екземплярите, пълен или кратък библиографски запис и т.н.

Изпращане на електронна поща

От средата на 2009 г. е подобрена функцията за изпращане на библиографска информация (за едно или няколко заглавия) по е-поща. Потребителят може да добави към всяко заглавие хипервръзка към пълния библиографски запис, като URL адресът се генерира автоматично. Така получателят на писмото може да прегледа бързо и лесно в интерфейса на електронния ни каталог пълните библиографски данни с информация за екземплярност и статус към момента.

RSS емисия

Каталогът е снабден с интегрирана RSS емисия, чрез която в реално време могат да се следят новопостъпилите заглавия в библиотеката. Всеки документ, чиято библиографска обработка е започнала, се листва в този списък. Предлагат се няколко формата за изтегляне на емисията – стандартен преглед в уеб браузер, изтегляне в XML или добавяне към предпочитани от потребителя приложения като Google Reader и My Yahoo.

Добавяне на читателско съдържание

Моите коментари

Читателите могат да добавят коментари към библиографски запис с натискането на един бутон. Всички заглавия с коментар се подреждат в списък. В него може да се провежда търсене. Потребителят винаги може да редактира вече направените от него бележки. Освен чрез коментар степента на удовлетвореност от дадено заглавие може да бъде изразена с петстепенна звездна скала или т.нар. рейтинг. Тази информация може да бъде лична или публична. Важно е да се отбележи, че публичните читателски коментари се модерират от библиотекар, който може да одобри или отхвърли тяхното публикуване в каталога. Функцията е полезна както за преподаватели, които по този начин могат да препоръчат дадена литература, така и за студенти, които могат да споделят със свои колеги прочетеното.

Моите заглавия

По подобие на много бази данни каталогът предлага генериране на собствени списъци със заглавия. Броят на списъците не е ограничен. Така например студентът

може да състави списък със заглавия за всеки изучаван предмет, да добави към всяко заглавие своите коментари (както бе посочено по-горе) и така да подреди учебна и научна литература, която ползва в образователния процес.

Споделяне в социални мрежи

Ако четенето на RSS емисия е по-скоро проява на личен интерес, то трябва да се отбележи, че електронният каталог предоставя инструменти за споделяне на библиографска информация и в социални мрежи. EOS WEB успешно интегрира най-широко разпространените Web 2.0 приложения за комуникация и споделяне на информация – MySpace, Facebook, Twitter и т.н. Стандартен уеб бутон, изобразяващ знака „+“, приканва потребителя да сподели откритото заглавие освен горепосочените и в още около 300 уеб приложения. Този постинг, разбира се, може да бъде придружен с коментар на читателя.

Интеграция с други софтуерни приложения

Онлайн каталогът и интегрираната библиотечно-информационна система притежават редица функции, насочени към повишаване качеството на обслужване. Поради характера на лицензирания софтуер, някои от тях могат да останат неизползвани поради неприменимост в българските условия. От друга страна, налице е необходимост от автоматизиране на дадена дейност – специфична за библиотеките у нас, но това не е включено в плана за развитие на системата. В стремежа си да осигури максимална бързина, коректност и улеснение при работа с читателите, библиотеката на НБУ е намерила решение чрез разработка на допълнителен софтуер с редица допълващи EOS WEB функции. Системата за регистрация и контрол на достъпа в библиотеката се нарича Libra.

Импортиране на читателски запис

Чрез сканиране на данните от личната карта на дадено лице в Libra се гарантира коректността на данните. Интеграцията между двете системи се осъществява чрез съвременно експортиране на читателския профил в структуриран xml файл от Libra към EOS WEB, като се осигурява еднотипност и синхронизация на поддържащите в двете системи данни. Между системите освен лични данни се трансферират специфични индекси като: идентификационен номер на потребител, тип читател, за преподаватели и студенти на НБУ – съответно преподавателски и студентски номер и т.н., валидност на издадена и регистрирана читателска карта, адрес, телефон и др. Именно тази информация е видима в читателския запис на потребителя, както бе описано в началото.

SMS известяване

Друга основна функция, насочена към потребителите, е SMS известяването. Два пъти в месеца Libra извлича и генерира автоматично файл с данни от читателските записи в EOSWEB. Списъкът съдържа имената на всички читатели със заети документи към момента на генериране на файла, данни за самите документи, както и дати на заемане и връщане. Този файл се импортира в приложението за SMS известяване. При машинната му обработка приложението извежда в списък само данните за лица и документи, които са просрочени към момента на изпращане на SMS известието.

Отдалечен достъп до бази данни

Друг пример за интеграция между двете системи е предоставянето на отдалечен, оторизиран достъп до електронни ресурси. Генерираните и идентични и за двете системи читателски номера се използват като потребителско име и парола,

необходими за регистрация и вход в електронните ресурси и в Дигиталната библиотека, когато читателите не присъстват в сградата на библиотеката. Списък с тези данни се генерира автоматично при регистрация на нов потребител в Libra и се прехвърля по FTP към сървър с инсталираното приложение Ezproxу, продукт на OCLC.

Заклучение

От 1995 г. до днес библиотеката на НБУ измина дълъг път от своето развитие. В началото се разчиташе на азбучен и систематичен каталог, изградени с традиционни фишове и поставени в дървени чекмеджета. През 1998 г. всички дейности в библиотеката са автоматизирани. Колекциите са най-ценният ни ресурс и точно те придават на библиотеката идентичност. Способността ни да направим знанието за тях достъпно е нашият ключ към сърцето на читателите. В продължение на 12 години онлайн каталогът на библиотеката на НБУ се видоизменя, еволюира и интегрира в себе си различни приложения. Днес той е социална мрежа, той е блог, той информира в реално време чрез новинарска емисия за новите заглавия в библиотеката. Той е лична библиотека, в него са бележките за любими книги, чрез него може да се препоръча книга на приятел, в него има хипервръзки към хиляди текстове. Може ли да бъде пренебрегнат? Разбира се, че не.

Та той е навсякъде!

Литература

- Click**, Amanda et al. Social networking and Web 2.0 in information literacy / Amanda Click, Joan Petit. // *The International Information&Library Review*, 42, 2010, № 2, p. 137–142.
EOS. [Онлайн ресурс]. EOS, 29.06.2010, <<http://www.eosintl.com/about/>>
EOS. Web Online Help. [Онлайн ресурс]. EOS, 29.06.2010, <<http://help.eosintl.com/EOSWeb/EN/EOSOLH.htm>>
- Jia Mi** et al. Revitalizing the Library OPAC : Interface, Searching, and Display Challenges / Jia Mi, Cathy Weng. // *Information Technology and Libraries*, 27, 2008, № 1, p. 5–22.
- Qiaoying Zheng** et al. Programming Library 2.0 that users need / Qiaoying Zheng, Shaoping Wang. // *The Electronic Library*, 27, 2009, № 2, p. 292–297.
- Secker**, Jane. Social software and libraries : a literature review from the LASSIE project / Jane Secker. // *Program : electronic library and Information systems*, 42, 2008, № 3, p. 215–231.
- Suqing Liu** et al. Surviving in the digital age by utilizing libraries' distinctive advantages / Suqing Liu, Sansan Liao, Jing Guo. // *The Electronic Library*, 27, 2009, № 2, p. 298–307.
- Wells**, David. What is a library OPAC? / David Wells. // *The Electronic Library*, 25, 2007, № 4, p. 386–394.
- Xinya Yang** et al. System architecture of Library 2.0 / Xinya Yang, Qunyi Wei, Xiaodong Peng. // *The Electronic Library*, 27, 2009, № 2, p. 283–291.

БЪЛГАРО-ФРЕНСКИ ВРЪЗКИ В КНИГОРАЗПРОСТРАНЕНИЕТО ПРЕЗ 20-ТЕ ГОДИНИ НА XX В.

ДОКУМЕНТИ ОТ НАЦИОНАЛНИЯ АРХИВ – ПАРИЖ

ИВАН ТАНЧЕВ

Българо-френските връзки в сферата на книгоразпространението¹ през 20-те години на миналия век са част от културните общувания между двете страни. Тези общувания имат дълга и богата история. През Възраждането влиянието на Франция е най-силно, най-продължително и най-плътно измежду всички западноевропейски културни влияния у нас. Въпреки нарастващия интерес към немския език и култура в края на XIX и началото на XX в., влечението на българската интелигенция към Париж остава по-силно в сравнение с това към Берлин. Расте броят на френските католически училища у нас както и числеността на българите – възпитаници на университетите, технически и други висши училища в самата Франция. В българската столица, а и в редица провинциални градове се създават комитети на Алианс Франсез, чиято главна централа е в Париж. Френската литература, френската книга, заема в българските преводи и в продажбите на книжарниците у нас място след руската книга².

През годините на Първата световна война (1914–1919) българо-френските културни връзки, включително в сферата на книгоразпространението, са в много голяма степен ограничени. Несгодите на военновременния живот се подсилват от обстоятелството, че двете държави са в противоположни военно-политически групировки. Краят на войната поставя България сред победените страни, а Франция – сред победителите.

През първите следвоенни години Франция успява да възстанови и дори да разшири позициите си в културния живот у нас. Това е резултат най-вече на изключително ефективната външна културна политика на Франция, която се осъществява не само от традиционните дипломатически представителства, но и от други обществени институции. През 1920 г. българското правителство командирова по

¹ Под книгоразпространение тук имаме предвид най-широкия смисъл на тази дума, а именно разпространение на български книги във Франция и на френски книги в България, независимо дали това е резултат на търговска дейност, на книгообмен между институции, или пък на дарения.

² **Колев, Н.** Из историята на българо-френските културни връзки. // *Проблеми на културата*, 1985, № 2, с. 90–103; **Танчев, Ив.** Създаване на Софийския клон на Алианс Франсез. // *Истор. преглед*, 1990, № 8, с. 33–47; **Същия.** Български студенти в университетите на Франция (1878–1914). // *Истор. преглед*, 1992, № 7, с. 71–78; **Gentizon, P.** L'Influence française en Bulgarie. – Paris, 1921; **Tanchev, Iv.** Les premières filiales provinciales de l'Alliance Française en Bulgarie (1907–1912). // *Bulgarian Historical Review*, 1993, № 2–3, p. 193–202.

споразумение с френското проф. Йордан Иванов като преподавател по български език и литература в Училището за живи източни езици³ в Париж. Там той престо-
ява до 1930 г. (с прекъсване от 1923 до 1927 г.). През 1922 г. е открит Френският
институт в София. След една година се създава катедра по романска филология в
Софийския университет⁴.

А каква е позицията на френската книга в България? Сведенията за книжния
фонд на Народната библиотека в София към края на 1929 г. сочат, че след бъл-
гарските и руските книги именно френските са най-много – 14 990 тома⁵. Що се
отнася обаче до вноса на чуждестранни книги в България, нарастващо предимство
получава Германия. През 1926 г. например са внесени немски книги за 12 млн. лв.
(срещу 3 млн. лв. през 1925 г.) и едва след това идва вносът на френски книги – за
2,9 млн. лв. (1,6 млн. лв. през 1925 г.)⁶.

Документите, които публикуваме тук, илюстрират преди всичко големите
усилия, които Франция полага, за да разшири разпространението на френски книги
у нас. Обект на внимание са най-големите библиотеки – Народната библиотека в
София, Народната библиотека в Пловдив, библиотеките на държавния Софийски
университет и на Свободния университет, както и тези на Българската академия на
науките, на Народния музей, на Етнографския музей. Други документи свидетелст-
ват за дейността на различни български институции, които изпращат във Франция
издадени у нас книги. Адресатът е Библиотеката на Училището за живи източни
езици в Париж – главното средище на френската славистика и българистика.

Документите са издирени от автора на тази публикация по време на научна
командировка във Франция, включваща работа с фондове на Националния ар-
хив – Париж. Всички те имат еднаква сигнатура: ANP. 62 AJ (Ecole Nationale des
langues orientales vivantes), 65 (Amitiés françaises et amitiés franco-étrangeres), dossier
„Bulgarie“. Публикуват се за първи път. Документите са подредени в хронологична
последователност, като всеки от тях е снабден с кратко заглавие. Бележките към
уводната част и към документите имат обща номерация.

№ 1

**Списък на книги, изпратени от МНП за Библиотеката на Училището за
живи източни езици в Париж**

София, 12 октомври 1921 г.

³ Училището е създадено през 1795 г. Първоначално в него има само катедри по
турски, татарски, арабски и други източни езици. Първите катедри по славянски езици
(сърбохърватски, полски, чешки) се обособяват през 1920/1921 г. Самостоятелна катедра
по български език се създава през 1933 г. Днес училището съществува под наименованието
Национален институт за източни езици и цивилизации (Institut Nationale des Langues et
Civilisations Orientales).

⁴ Колев, Н. Българистиката във Франция. (По случай 50 години от основаването на
катедра по български език и литература при Националното училище за живи източни
езици – Париж). // *Литературна мисъл*, 1982, № 10, с. 98–113; **Същият**. Преподаванията
по славистика и българистика в Колеж дьо Франс (Париж) (1840–1923). // *Литературна*
мисъл, 1983, № 6, с. 107–119; **Zaimova, R.** Relations culturelles franco-bulgares: institutions
françaises en Bulgarie. // *Bulgarian Historical Review*, 1999, № 3–4, p. 132–138.

⁵ **Йорданов, В.** История на Народната библиотека в София. По случай 50-годишнината
й 1879–1929. – София, 1930, с. 332.

⁶ Слово, бр. 1541, 2 авг. 1927.

Наименование на книгата	Автор	Томове
Поетическа биография на Иван Вазов до 20-годишната му възраст	Т. Габровски	1
Не ще загине!	Ив. Вазов	1
Из бележника на поета	Ив. Вазов	1
Любов и природа	Ив. Вазов	1
Нашите градове	С. Чилингиров	1
Алеко Константинов	В. Миролубов	1
Българска народна поезия	Б. Ангелов и проф. М. Арнаудов	1
Годишник на Народния музей за 1920 год.		1
Съчинения, томове: I, III, IV, V, VI, VII и VIII	Л. Каравелов	7
Съчинения, томове: I, II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X, XI и XIII	Ив. Вазов	12
Пеония, принос към старата етнография и история на Македония	Проф. д-р Кацаров	1
ВСИЧКО		28 тома

НАЧАЛНИК НА ОТДЕЛЕНИЕТО: (п) Д-р Хар. Иванов

Оригинал. Машинопис. Бълг. ез.

№ 2

Благодарствено писмо на администратора на училището Пол Боайе⁷ до братя Данови – издатели в Пловдив

Париж, 23 декември 1921 г.

Господа,

Вие имахте добрината по време на неотдавнашното преминаване през Пловдив на г. Леон БОЛИО⁸, секретар-библиотекар на Училището за източни езици, да му връчите даром едно количество от класически книги и екземпляр от Вашата нова карта на България.

Тези книги, които г. БОЛИО не можеше да пренесе лично със своя багаж, скоро след това ни бяха изпратени и пристигнаха преди няколко дни в нашата библиотека, където бяха незабавно каталогизирани. Що се отнася до картата на България, тя бе окачена в залата, където г.[-н] професорът [Й.] ИВАНОВ от Университета в София провежда свободния курс по български език.

⁷ Пол Боайе (1864–1949) – френски славист, предимно русист, вицепрезидент на Административния комитет на Алианс Франсез в Париж.

⁸ Леон Болио (1876–1965) – изтъкнат френски българист, преди всичко езиковед, с научни приноси върху проблемите на съвременния български език. Най-известният му труд е „Граматика на българския език“, издаден на френски език в Париж през 1933 г. и преиздаден през 1951 г. Професор и титуляр на катедрата по български език и литература в училището за източни езици от основаването ѝ до 1947 г.

Изпълнявам приятното задължение да Ви изпратя незабавно, господа, моята голяма благодарност за тази пратка, която идва, за щастие, да засили значението на българския фонд, създаден през миналата пролет в нашата библиотека. благодарение на един твърде важен дар от г.[-н] министъра на българското народно просвещение.

Позволявам си да добавя, че в случаите, когато при унищожаването на издания, отпечатани съобразно стария правопис, Вие запазите няколко екземпляра от всяка унищожена книга, аз ще Ви бъда крайно признателен, ако по възможност предоставите на нашата библиотека по един екземпляр от трудовете, публикувани от Вас, засягащи въпроси на граматиката, литературата, историята или българската география.

Моля Ви да приемете, господа, с моите сърдечни благодарности и уверенията във високата ми почит.

Оригинал. Машинопис. Фр. ез.

№ 3

Писмо на Л. Болио до администратора на училището с предложение за удвояване покупките на френски книги в България

София, 30 септември 1922 г.

Драги администраторе и приятелю,

Съжалявам съвсем искрено за неприятностите, които причини пускането, може би несвоевременно наистина, на бордерата, непосредствено преди моето тръгване. Самият аз бих желал да имаше поне две или три седмици преди това време, но за нещастие обстоятелствата не позволиха да стане така. Много се радвам, че в крайна сметка всичко е наред, но съм напълно съгласен с Вас и признавам, че за в бъдеще ще трябва да бъда по-предпазлив и да сведа наистина до минимум въпросите, които са висящи по време на моето отсъствие. Да се надяваме също, че секретариатът ще има в скоро време необходимия персонал, за да може да функционира дори по време на отсъствието на секретаря.

Аз съобщих на г.[-н] Каен⁹ това, което ми възложихте да му предам по въпроса за сериозните научни книги, искани за Института. Той Ви изразява за това своята благодарност.

Вие ме питате за моите внушения предвид на Вашия разговор в четвъртък с г.[-н] Жорж Пико¹⁰. Вашето писмо пристигна едва вчера и аз няхах свободно време да събера сведенията, поради което ще имам много малка възможност да Ви посветя по въпроса, за който смятах да Ви говоря, защото моето писмо трябва да тръгне днес, за да може да го получите навреме.

Големият въпрос за проучване и за разрешаване, доколкото е възможно, по мое мнение е този за подобряването на условията за купуване на френски книги в България. В един глас се говори от всички страни, за да се искат настойчиво френски книги и да се пожелава те да бъдат най-после достъпни за българските кесии. Аз не искам да засягам въпроса за продажбата на широката публика на френски книги при специални условия: той би изисквал, за да бъде решен по един наистина ефикасен

⁹ Гастон Каен – директор на Френския институт в София, извънреден професор по френска литература в Софийския университет.

¹⁰ Жорж Пико – френски пълномощен министър в София.

начин доста значителни кредити, които Службата за пропаганда¹¹ несъмнено не може да предназначи за една операция от този род.

Но аз мисля, че, ограничавайки въпроса, би могло да се успее с много малко разходи да се задоволи поне публиката, която работи. Не би ли могло да се създадат за народните библиотеки специални условия за покупка, които биха позволили на споменатите библиотеки да получат за кредитите, с които разполагат, книги в удвоено количество в сравнение с това, което те могат да получат понастоящем?

Да се поясня –

Народната библиотека придоби тази година за 40 000 лева френски книги, тоест по-малко от 4000 френски франка – и още ме накараха да забележа, че сумата, която е била предназначена тази година за тези покупки, е била чувствително увеличена, за да задоволи, в границите на възможното, празниците от предишните години и че даже ако бюджетът на библиотеката би нараснал, малко вероятно е определеният кредит за покупки на френски книги да надмине 50 000 лева, тоест винаги е приблизително 4000 фр. (преди войната този кредит достигаше близо 7200 фр.)

Нямах време да видя библиотекаря на Университета, за да му поискам същото сведение, но вярвам да мога да Ви убедя, че стойността на покупките на френски книги от Университета прави половината от тази на Народната библиотека, което е много възможно да бъде по-скоро над истинската, тук 2000

Вярвам че мога да изчисля пак на същата сума – и пак, пресмятайки щедро, – покупки на френски книги, които са в състояние да бъдат направени от библиотеките:

- на Българската академия
- на Народния музей 2000
- на Етнографския музей

Достига се следователно до една обща сума от 8000 фр.

При тези условия, струва ми се, че би било подходящо да се иска от Службата за пропаганда само едно усилие, което да е достатъчно голямо, за да се оформи един фонд от 8 до 10 000 франка, които биха позволили на споменатите библиотеки да придобият френски книги на половин цена и в резултат на това да получат, посредством същите суми, двойни количества в сравнение с тези, които те могат да получат понастоящем.

Няма нужда да добавям, че ако Министерството¹² можеше да намери фондове, за да създаде тук един френски склад на френски книги („френската“ книжарница в София се държи, казват, от един немец, който продава френските книги на цена от 18 до 20 лева франка!), това би било отлично. Но това, повтарям, би изисквало доста големи средства за чужда сметка и аз не скривам трудностите, които би могло да има тук реализирането на този проект. Но въпросът, ограничен до библиотеките, ми изглежда наистина лесно разрешим. И ефектът, сигурен съм в това, би бил от най-добрите.

Все по повод на книгите, г.[–н Гастон] Каен ми сигнализираше онзи ден, че сред книгите, изпращани всяка година на Алианс Франсез, фигурират винаги

¹¹ Служба за пропаганда – отдел на френското външно министерство.

¹² Има се предвид френското външно министерство.

М и н а л о

известен брой – един достатъчно голям брой, уверява той, научни книги, книги, които никой в Алианс Франсез не иска никога, и той пита дали не би било възможно да се изпращат тези книги (книгите, изпращани от Министерството) не на Алианс Франсез, а на Френския институт, където той би желал научният сектор на библиотеката да нараства колкото е възможно по-бързо. – Оставям въпроса на Вашата преценка. Сега Ви оставям, драги администраторе и приятелю, като Ви казвам доскоро виждане!

Предайте, моля Ви, моите уважения и почитания на г-жа Боайе!

Сърдечно Ваш: Л. Болио

Оригинал. Ръкопис. Фр. ез.

№ 4

Писмо на директора на Народната библиотека в София до П. Боайе – администратор на училището, с благодарност за подарени книги

София, 13 март 1923 г.

Господине,

Висшият комитет на Народната библиотека в София в заседанието си от 2-ри този месец се запозна с подаръка, който Вие сте ни направили – „Стоглавият или стоте глави“ от Е. Дюшесн, том V от Библиотеката на Института, Париж, 1920, и „Кореспонденция на Фалконе с Екатерина II (1767–1778)“ от Давид Реан, т. VII от Библиотеката, Париж, 1921, и ме натовари да изпратя на Вас и с Вашето посредничество на Френския институт в Петроград, неговите най-горещи благодарности и същевременно да изпратя даром на Вас и на Библиотеката на Института един екземпляр от новия труд на г.[–н] професора Погорелов върху българската библиография от 1802 г. до нашата независимост 1877 г. Като присъединявам моите лични чувства на благодарност към тези на Висшия комитет, аз Ви моля, драги господине, да приемете израза на моето най-голямо уважение.

ДИРЕКТОР: (п) Ст. Станимиров

Оригинал. Машинопис. Фр. ез.

№ 5

Писмо на администратора на училището до френския министър-председател и министър на външните работи Р. Поанкаре относно предложението за удвояване покупките на френски книги в София и в Пловдив

Париж, 14 май 1923 г.

Господин председателю,

През миналия ноември, като се завърна от своята втора мисия в България, мисия, за която беше упълномощен от господин министъра на народното образование, г.[–н] Леон Болио, секретар на училището, ми даде нови сведения за една тежка ситуация, която ми беше позната от престоя, който самият аз направих в София през 1920 г. и която оттогава не престава да ме занимава: искам да кажа за почти пълното бойкотиране, фактическо бойкотиране, произхождащо от катастрофалните

условия на българския обмен, което пречи на френските публикации да проникнат широко в България.

Аз няма да наблягам върху причините на тази ситуация: те са Ви познати отлично. Господин Жорж ПИКО, посланик на Франция в София, отдавна Ви ги е изложил и то с повече авторитет, отколкото самият аз мога да направя това.

Бих искал само:

1. Да Ви съобща някои точни данни, които ми бяха дадени от г. Леон Болио вследствие на общата анкета, с която той се зае в главните библиотеки в София по време на последната му мисия.

2. Да Ви предложи един проект, целящ да се поправи една ситуация толкова много вредна за разпространяването и за засилването на френското влияние в България.

I. Библиотеките в София и френската книга

Тръгвайки от идеята, че една загрижена пропаганда, за да бъде ефикасна, трябва да полага усилия да достига преди всичко податливите органи, за да действат после те самите върху широката публика, г. Леон БОЛИО се зае да определи действителното място през последните години на покупките на френски книги от големите библиотеки в София. От сведенията, които той можа да събере на място, следва, че общата цена на покупки на френски книги, извършени от април 1921 г. до април 1922 г. от Библиотеката на Университета в София, се е повишила на:

..... 5 500 френски франка.

Тази на покупките от същия характер, извършени през същия период от Народната библиотека, достигат стойност около 4 000 френски франка.

За Народния музей това число е било само около 500 френски франка

И за Етнографския музей, също от около 500 френски франка

Значи една сума общо от 10 500 френски франка приблизително, която е била изразходвана през 1922 г. за покупки на френски книги от четирите главни български библиотеки. Крайната умереност на тази сума показва достатъчно красноречиво спешната необходимост да се намери цар за една подобна ситуация.

II. Как може да се поправи сега състоянието на нещата

Като се вземе за основа тази обща сума на покупките на френски книги и като се приеме в същото време това, което не е доказано, а именно, че впоследствие тя може да бъде леко увеличена и доведена например до 12 000 франка, забелязва се, че би било достатъчно едно съвсем минимално финансово усилие, за да се облагодетелстват споменатите български библиотеки, което би представлявало една пропагандна мярка с първостепенно значение. Със средствата на един годишен кредит от дванадесет хиляди франка наистина би могло да се позволи на споменатите библиотеки да УДВОЯТ, без допълнителни разходи, техните годишни покупки на френски книги. Не се колебаю да твърдя, че моралният ефект на един подобен „жест“ би бил значителен, дори независимо от разпространяването (също удвоено) на френското влияние, което би било незабавна последица от тази щедрост.

Би било добре само да се вземат всички необходими мерки, шото българските учреждения, в полза на които би била предоставена тази парична помощ, да не отстъпват никак на изкушението да намалят или даже да сведат до нула техните годишни кредити, предназначени за закупуване на френски книги. Би трябвало да бъде добре разбрано, че субсидиите, одобрени от Вашия департамент, биха могли да бъдат използвани само за да се удвои значението на покупките, действително извършени от тези учреждения, и съвсем не, за да се доставят безплатно количествата книги, получавани досега от тях с поемане на разходи.

Тази цел би могла да бъде постигната по начин едновременно много прост и много сигурен, както е изложено по-долу:

Заинтересованите учреждения биха били задължени да представят в края на бюджетната година пред френския посланик в София резюме от сметката с надлежен автентичен дубликат от фактурите на закупените от тях във Франция френски книги през споменатата бюджетна година. Като се имат предвид тези резюмета от сметките, френският посланик в София би упълномощил всяко от речените учреждения да му връчат една поръчка за френски книги, съответно показваща общата сума на покупки на френски книги, осъществени от тях по време на изтеклата финансова година. Тези поръчки биха били осъществени за сметка на френското Министерство на външните работи (Службата за пропаганда и за френското дело в чужбина¹³).

Предполагайки, че сумата, с която би могъл да разполага за тази цел Вашият департамент, достига 12 000 франка, разпределението на откритите за четирите големи български библиотеки би могло да бъде следното:

Библиотеката на Университета	6 500	френски франка	
Народната библиотека	4 500	“	“
Народния музей	500	“	“
Етнографския музей	500	“	“
Всичко	12 000	“	“

В случай, че кредитът би могъл да достигне числото 15 000 франка, би представлявало интерес, вярвам аз, да се прибави към четирите учреждения, отбелязани по-горе, Градската библиотека във Филипополи¹⁴, важна библиотека, имаща също научен характер, и да ѝ се открие при същите условия, както и на библиотеките в София, един кредит от 3000 франка.

Ако, както се надявам, гореизложеният проект Ви се струва приемлив да бъде взет под внимание, г.[–н] Леон БОЛИО, който смята да се върне отново в България към края на следващия юли (по частен начин и този път на собствени разходи), би се представил на Ваше разположение и на разположение на господин ЖОРЖ ПИКО, за да уреди на място подробностите на проектираната организация.

Моля Ви да приемете, господин Председателю, уверенията в моята почтена преданост.

Оригинал. Машинопис. Фр. ез.

№ 6

Писмо на администратора на училището до Нагиар – генерален консул и шеф на Службата за френското дело в чужбина, за допълнително разширяване на покупките на френски книги в България

Париж, 10 януари 1925 г.

Господин генерален консул,

След разговора, който Вие сте благоволили да имате днес с господин Леон

¹³ След края на Първата световна война Службата за пропаганда е реорганизирана в Служба за френското дело в чужбина.

¹⁴ Пловдив.

БОЛИО, секретар на Училището, имам честта за Ви осведомя, че в списъка на големите български библиотеки, които са подходящи да ползват мерките, предложени в писмото, изпратено от мен на 14 май 1923 г. до господин председателя на Съвета и министър на външните работи, би трябвало, в случай, че евентуално разполагаемите кредити биха го позволили, да се добави, като можеща да ползва кредит от две хиляди франка Библиотеката на Свободния университет в София.

Създаден единствено благодарение на частната инициатива от един виден български юрист, докторът С. С. БОБЧЕВ¹⁵, Свободният университет в София е действително едно учреждение за висше обучение, чиято дейност непрекъснато нараства и щастливо подпомага тази на държавния Университет. По-специално ориентиран към юридическите и икономическите науки, неговото обучение отговаря достатъчно добре на това на нашето свободно Училище за политически науки; и престижът, който той има в средите на българските интелектуалци, е такъв, че не би поставил под съмнение ефикасността на всички мерки на пропаганда, предприети в полза на това високо учреждение.

Моля Ви да приемете, господин генерален консул, уверенията в моята най-отлична почит и на моите най-добри лични чувства.

П. П. Позволете ми да се възползвам от този случай, за да уточня една неточност, която се е промъкнала в редакцията на моето гореспоменато писмо от 14 май 1923 г.: искам да кажа за названието на Библиотеката на Филипополи¹⁶, която библиотека не е просто „градска“, както го написах погрешно, а „Народна библиотека“.

Оригинал. Машинопис. Фр. ез.

№ 7

Благодарствено писмо на администратора на училището до министъра на МНП на Царство България във връзка с получено дарение от български книги

Париж, 29 март 1926 г.

Господин Министре,

Изпълнявам едно приятно задължение да Ви изпратя изказа на моята много голяма признателност за многото пратки на книги, които Вие благоволихте да се направят на Библиотеката на Училището за живи източни езици през първото тримесечие, книги, на които Ви възпроизвеждам тук списъка:

- 1) Колекция „Днешна България“, номера 1 до 10, в два екземпляра;
- 2) Колекция „Библиотека на българската литература“, номера 1 до 6 включително (издание на Министерството на народното просвещение);
- 3) Колекция „Класическа библиотека“, само номер 2 (издание на Министерството на народното просвещение);
- 4) Колекция „Библиотека за малките“, номера 1 до 7 включително (издание на Министерството на народното просвещение);

¹⁵ С. С. Бобчев (1853–1940) – държавен и обществен деец, юрист, славяновед, редовен член на БАН. През 1920 г. става основател, директор и преподавател на Свободния университет за политически и социални науки (Балкански близкостроителен институт) – дн. Университет за национално и световно стопанство в София.

¹⁶ Вж бел. 14.

5) Илюстрирана азбука за малките (издание на Министерството на народното просвещение);

6) А. М. ФЕДОРОВ, Антология на българската поезия (в руски превод), (издание на Министерството на народното просвещение);

7) Юбилеен сборник, публикуван в чест на доктор Петър БЕРОН (с една подписка на Министерството на народното просвещение).

Към тези благодарности държа да добавя моите искрени поздравления за интересната инициатива, която пое българското Министерство на народното просвещение, издавайки тези различни колекции или томове. В това аз виждам едно ново доказателство за грижата на българското правителство да продължи забележителното усилие, което само за половин век успя да направи от един народ, държан в робство в продължение на векове, един от тези, които броят най-малко неграмотни и който няма да закъснее, сигурен съм в това, да ги види да изчезнат напълно.

Ще ми бъде ли позволено сега да завърша това писмо с една тройна молба?

1) Така, както го отразих в списъка по-горе, ние получихме само № 2 от „Класическата библиотека“: няма ли да бъде възможно да ни се изпрати също № 1 и евентуално № 3, в случай, че той се появи?

2) Ние установихме, че екземплярът, поднесен на Училището от Антологията на българските поети, публикувана през 1922 г. под ръководството на Хр. ЦАНКОВ, е непълен, колата 23 (страници 353 до 368) е била по погрешка заменена в този екземпляр с кола 22, която се намира там два пъти. Няма ли да бъде възможно да ни се изпрати нов екземпляр от този труд?

3) Накрая, Библиотеката на училището не е получила досега сборника с разкази от ЕЛИН ПЕЛИН, публикуван през 1923 г. от Министерството на народното просвещение. Не ще ли бъде възможно да ни се изпрати този труд, а също, като се има предвид, че се отнася до един сборник, който е особено подходящ да служи за учебник на учениците от курса по български език в Училището за източни езици, да ни се изпрати в седем или осем екземпляра?

Като Ви моля да извините нескромността на тази молба, моля Ви да приемете, господин Министре, с моите искрени благодарности за грижата, която сте имали за обогатяването на българския фонд, създаден в Библиотеката на Училището за живи източни езици с щедростта на българското Министерство на народното просвещение, уверенията в моята висока и изпълнена с уважение почит.

Оригинал. Машинопис. Фр. ез.

№ 8

Писмо на администратора на училището до председателя на Славянското дружество в България С. С. Бобчев с молба за получаване на юбилейния сборник на дружеството

Париж, 7 април 1926 г.

Господин Председателю,

Благодарение на щедростта на Министъра на народното просвещение, който през 1921 г. благоволит да се направи на Националното училище за живи източни езици един значителен дар от книги, библиотеката на споменатото училище притежава един доста добър български фонд. За съжаление скромността на неговия бюджет не й позволява да придобие веднага след отпечатването им всичките нови български трудове, за които присъствието в този фонд е желателно.

Ето защо, позовавайки се, от друга страна, на благосклонната щедрост, с която Министерството на народното просвещение на Царство България, Българската академия на науките и различни научни учреждения във Вашата страна ни изпращат техните публикации, аз си позволявам, господин председателю, да моля за Вашата щедрост да изпратите на адреса на библиотеката на Националното училище за живи източни езици по един екземпляр от сборника, публикуван от Вашето научно дружество по случай неговия неотдавнашен юбилей. Би изглеждало наистина достойно за съжаление, ако един подобен труд не фигурира в нашите сбирки, защото училището ни, Вие го знаете, има честта да работи активно и ефикасно, за да развива все повече големия интерес, който най-вече от края на световната война се проявява във Франция относно интелектуалната дейност и цивилизаторското дело на всички славянски страни.

Моля Ви да приемете, господин председателю, с моите предварителни благодарности и уверенията в отличната ми почит.

Оригинал. Машиотис. Фр. ез.

№ 9

Писмо на администратора на училището до министъра на МНП на Царство България Никола Найденов с благодарност за поредна пратка от български книги

Париж, 24 октомври 1928 г.

Господин Министре,

Имам честта да Ви изпратя моите най-искрени благодарности за добрината, която сте благоволили да ми се направи, като ми се изпрати по един екземпляр от следните книги:

- 1) Les Maîtres;
- 2) Добри П. Войников. – Избрани трудове. № 13 от библиотеката „Българска книжнина“;
- 3) Иванко. – Убиецът на Асен I-ви. № 24 от същата библиотека;
- 4) „Въртушка“, № 19 на „Библиотека за малките“.

Моля Ви да приемете, господине Министре, израза на моята най-искрена и изпълнена с уважение благодарност.

Оригинал. Машиотис. Фр. ез.

ЛИТЕРАТУРНА БЪЛГАРИЯ СЛЕД ОСВОБОЖДЕНИЕТО

АНТОАНЕТА ТОТОМАНОВА

Едно от събитията по повод на 150-годишния юбилей на читалище „Зора“ и 155 години от създаването на библиотеката в Сливен е изработването и отпечатването на библиографския указател **„Литературна България след Освобождението. Първи публикации на наши писатели и литературна критика в периода 1881–1941 г.“**. Изданието е плод на сериозния труд на колегите Августина Савова, Мария Маринова и Петя Янчева, които освен авторската работа на съставители са извършили редакторския прочит, а Августина Савова в уводната си статия очертава картината на литературния и интелектуален живот в следосвободенска България, разгледани са културните средища в новоосвободената ни държава. Проследени и охарактеризирани са първите периодични издания като в. „Марица“, списанията „Наука“ и „Зора“, излизали в Пловдив, в които работят и публикуват изтъкнати личности като Иван Вазов и Константин Величков.

След съединението на Княжество България и Източна Румелия интензивният културен живот се съсредоточава най-вече в София, където се създават добре познатите литературни кръгове около списанията „Денница“ и „Мисъл“. Именно тук започва издването на стойностната, на „истинската“ българска литература. Тук сътрудничат автори като Кирил Христов и П. Ю. Тодоров, д-р К. Кръстев, Пею К. Яворов, П. П. Славейков и др. От тези кръгове се зараждат и списанията „Наш живот“, „Звено“, „Златорог“, „Везни“, „Пламък“, „Хиперион“ и други, на страниците на които се появяват първите публикации на Димчо Дебелянов, Николай Лилиев, Теодор Траянов, Йордан Йовков, Ангел Каралийчев, Елисавета Багряна – все изтъкнати български писатели и поети. Както много сполучливо е посочено в уводната статия към библиографския указател, че зад тези издания стоят литературни общности, които се надпреварват, излагайки своите философски и литературно-теоретични позиции, да публикуват най-доброто от българските класици. Този богат и наситен с истински творчески заряд интелектуален живот намира отражение в цялата страна. В много градове се създават читалища, литературни дружества и издателства, т.е. започва едно ново възраждане на нацията.

Израз на този подем е и създадената през 1855 г. библиотека в град Сливен, една от най-старите в страната. Основите, както е известно, са поставени от родолюбивите българи Добри Чинтулов и д-р Иван Селимински, които заедно с други интелектуалци от града предоставят книги от личните си библиотеки за ползване от всички граждани на Сливен. През всичките 155 години от своето съществуване библиотека „Зора“ е трупала и опазила изключително ценен фонд, представляващ в голямата си част библиографска рядкост. Именно тези издания стават и материалната основа за изработването на този своеобразен аналитичен печатан каталог. Обяснителните бележки към него много систематизирано посочват методиката и структурата на изданието, а също и информационните възможности на предложения справочен апарат.

Същинската библиография включва 2724 публикации, обособени в два основни дяла: „Първи публикации на художествени творби от български писатели“ и „Етюди. Критика. Рецензии“.

Първият дял съдържа 1650 библиографски описания на първите публикации на наши автори в областта на прозата и поезията. Подреждането на публикациите очертава ясно основните жанрове, в които българските писатели (в посочения период – от 80-те години на XIX в. до 40-те години на XX в. (1878–1944) са направили своите първи

стъпки в творческия си път. Вторият дял включва етюди, скизи, критика и рецензии от български критици за българската и чужда литература от същия хронологичен период. Всяка от тези части е подредена азбучно и номерацията е обща. Някои от библиографските описания имат кратки анотации за доизясняване на съдържанието, за уточняване пълнотата на публикувания текст или за конкретизиране на авторската отговорност.

Библиографското описание е съобразено с изискванията за аналитично описание на съставни части от публикации, като в някои отделни елементи се нуждае от прецизиране. Сполучливо е решението на съставителите да уеднаквят имената на авторите и в забележка да посочат псевдонима или името/имената, под които е направена публикацията. Това решение определено ще улесни потребителското търсене и ще даде възможност да се добие цялостна представа за творчеството на отделните автори.

Справочният апарат към библиографския указател е подробен и добре изработен. Предложената система от показалци дава възможност лесно и многоаспектно да се ползва същинската библиографска информация. Тя се състои от пет показалеца, от които два общи – *Хронологичен* с граници 1881–1941 г. и *Показалец на източниците*, подреден в азбучен ред. Към отделните части са направени – *Азбучен показалец на заглавията на публикуваните произведения* и *Азбучен показалец на рецензираните произведения*, а към втората част е изработен и *Именен показалец на рецензираните автори*. Принос към библиографията е извеждането на сведенията за литературните източници, съхранявани в библиотека „Зора“, в един вид тематичен печатен каталог, с техния хронологичен обхват, който осигурява бърз информативен достъп. Специално трябва да се отбележи *Именният показалец на рецензираните произведения*, който сполучливо допълва информацията, съдържаща се във втория дял на указателя и дава възможност на читателя да добие цялостна представа за творчеството на отделните автори, за техните произведения и за отзвук им в обществото. Този показалец ще улесни в голяма степен ползвателите на указателя.

Представената библиография още веднъж ни убеждава в несекващата творческа мисъл на българските интелектуалци. Още самото заглавие предизвиква интерес и желание да се запознаем с първите им публикации. Може би в подзаглавните данни трябваше да бъде посочено, че са използвани литературни източници само от фонда на библиотеката при читалище „Зора“. Библиографският указател несъмнено ще бъде полезен справочник за изследователи, литературни историци, критици, преподаватели, студенти и всички хора с подчертани литературни интереси. Библиографските източници от този период не са разработвани аналитично, а тематичното им разкриване е дело на ентусиазирани и предани на книгата люде. Може само да съжаляваме, че обхватът и наличността им е ограничен до фонда на библиотека „Зора“, но разширяването на източниците надали щеше да е по силите на тези иначе толкова всеотдайни труженици на библиографското поприще. На практика това би означавало работа в много други библиотеки, средства за командировки и т.н. Съжалявам и за това, че авторите на библиографията, вероятно от скромност, не са представени с трите си имена и с кратки биографични бележки. Този своеобразен аналитичен печатен каталог несъмнено е и ще бъде полезен справочник за всички, които се интересуват от бурния културен и литературен живот в следосвободенска България. Той е и поредното потвърждение, че библиотека „Зора“ – наред с изданията на Мариета Главчовска „Сливенски периодичен печат 1871–1944 г.“ и на Августина Савова „Българска възрожденска книжнина в библиотеките на град Сливен“ – отново фокусира вниманието на своите читатели върху богатството на библиотечните си фондове. На добър час на изданието!

Савова, Августина и др. Литературна България след Освобождението : Първи публикации на наши писатели и литературна критика в периода 1881–1941 г. : Библиография / Състав. Августина Савова, Мария Маринова, Петя Янчева. – Сливен : ИК Жажда, 2010. – 344 с.

Изд. по случай 150-год. на читалището и 155 г. библиотека „Зора“. – Съд. и Литературен и интелектуален живот в следосвободенска България / Августина Савова. – Показалци.

ПЕЧАТНИ ПРОСТРАНСТВА И БЕЛИ ПОЛЕТА

ВАСИЛ ЗАГОРОВ

В новия си сборник – „Печатни пространства и бели полета“, Алберт Бенбасат ни предлага поредната възможност да надникнем в близкото и далечното минало на българското книгоиздаване. Едва ли може да се намери по-подходящо заглавие за подобна книга! Историята на родната печатна книжнина е сравнително кратка, но миналото ѝ лежи в хроника с повече бели, отколкото изписани страници. Дългогодишният практически опит и характерната гледна точка на автора ни помагат да запълним сериозните празнини, които съществуват в тази област. Книгата съдържа материали с богато тематично разнообразие, разположени в широк хронологически диапазон. Размишления за историческата роля на „История славянобългарска“ и ретроспекции за книгоиздателската дейност на Александър Паскалев, „Хемус“, Гео Милев са само малка част от любимите теми на автора. Благодарение на книгоиздателския, научния и преподавателския си опит той е успял да предаде увлекателно различни аспекти, свързани с рекламната стратегия, книготърговията и цензурата върху книгата.

Особена стойност имат разделите „Пиянството на един четящ народ“ и „Към еврокнижната зона“, в които Алберт Бенбасат размишлява върху демократичния и европейския преход на българското книгоиздаване. Сещам се, че по времето на докторантския ми минимум по „История на книгата“ влезнахме в кратък теоретичен спор. „Трябва да мине време, за да разгледаме обективно книжовната култура на последните десетилетия преди и след 10 ноември“ – убедено заявих аз. „А когато очевидците си отидат, кой ще разкаже за случилото се?“ – попита ме той. Статии като „Посттоталитарни трансформации в българското книгоиздаване до средата на 90-те години“, „Книжният „Славейков“ – помръкнала слава и неясно бъдеще“, „Евроинтеграция и книгоиздаване“ ще бъдат изключително полезни за бъдещите историци на книгата. Печатните пространства в нея ще ги предпазят от множество погрешни съждения и постановки, които, без да се лъжем, често замърсяват и изкривяват представата ни за миналото.

Сборникът може да е полезен и за книгоиздателите ни, които нерядко страдат от високо самочувствие и от липса на самокритичност. Те често забравят, че в системата на книгата, освен тях, съществуват още автори, преводачи и читатели. В „Панаирът не е книжарница“ и „Щрихи към медийния образ на българската книга“ Алберт Бенбасат им припомня, че трябва да спрат да се оплакват от липсата на държавна подкрепа и от слабия читателски интерес и да потърсят причините за лошото състояние на пазара и в себе си. Особено интересни и актуални в този контекст са проблемите, свързани със Софийския панаир на книгата. Благодарение на последния си научен проект авторът прави съпоставителен анализ на родното изложение с тези, които се провеждат в другите балкански държави. Констатирана е липсата на дългосрочна стратегия, недостатъчна реклама, малко инициативи, а

на преден план изпъква очебийното неразбиране на родните „професионалисти“ в полето на книгата, които и с последните си коментари отказват да разберат, че формулата *книги+отстъпки+НДК=напацир* не е вярна.

Сборникът обръща внимание и на множество важни проблеми, които се отнасят до игнорирането на редица практики и липсата на държавна политика в полето на книгата. Тук не става въпрос за поредното натъртване на фактите около пренебрежителното отношение на българските политици спрямо родната книга, а по-скоро за упоритото ни нежелание на ниво национална стратегия да се огледаме в опита на други страни от Централна и Източна Европа: Полша, Чехия и Унгария, които активно подкрепят чуждоезичното публикуване на съвременните си писатели и учени.

В статията си „Гугълите“ Алберт Бенбасат разглежда и необратимите промени в информационната среда. Той отчита положителните страни на компютризирането й, но, като представител на Гутенберговата цивилизация, отбелязва, че мегатърсачката може да бъде и вредна, защото „волю или неволю – произвежда консуматори и *плагиати* на готова информация“. Google наистина създава условия за възникването на плагиати, но именно този феномен трябва да постави на сериозно обсъждане въпроса за издирването, анализирането и синтезирането на информационните източници. Плагиатът в новата информационна среда е откриваем със средствата, използвани за създаването на самото произведение, докато и днес литературната история продължава да се изненадва от „взаимните прониквания“ и „рецепцията“ на литературни похвати, породени от класическата система на книгата. В този смисъл енциклопедията – класическа или дигитална – е синтез на мъдростта и затова не е дала еднозначно и универсално определение на понятието книга. Книга ли е ръкописната книга, книга ли е графоманският текст, какво е е-книга и книга ли е тя – хората винаги са обичали да си задават въпроси – така се движим напред.

В заключение ще отбележа, че клишираното и тривиалното застрашава всеки, който е посегнал към темата за книгата, но в случая става въпрос за изключение. „Печатни пространства и бели полета“ освен с богатата си фактология и удоволствие от четенето, ще осигури на читателите си поводи за размисъл.

Приятно четене!

Бенбасат, Алберт. Печатни пространства и бели полета. Ред. Светлана Минева. // Велико Търново : Слово, 2010. – 352 с.

СПИСАНИЕ „БЪЛГАРСКИ КНИЖИЦИ“ НА ПРАГА НА НОВОТО ВРЕМЕ

МАРИЯ АРГИРОВА-ГЕРАСИМОВА

Монографията на д-р Таня Тодорова е първото многостранно, задълбочено и обхватно изследване на списание „Български книжици“ (1858–1862) – едно от знаковите възрожденски периодични издания, едно книжовно явление в нашата културна история. Изключително богатото съдържание е тематично структурирано в три глави и се характеризира с актуалност, хронологичност, историчност, многоаспектност на изложението. Комплексният изследователски подход, съдържателният и в същото време исторически, системен и сравнителен анализ с оценъчен характер създават достоверна база за становища, изводи, за установяване на реалното взаимодействие и връзки между просветното дело, книгоиздаването и книгоразпространението, българската журналистика, библиографията и литературната критика. Авторката убедително и аргументирано изтъква новите идеи и програми в политиката на списване на сп. „Български книжици“, откроява различни аспекти на книжовното дело на видни възрожденци, на техните възгледи и позиции, на отношения между автори, издатели, спомоществатели, читатели, на техните приноси за просвета и културно обновление, за изграждане на единен книжовен език, за извоюване на независима българска църква.

При написването на монографията изследователката стъпва на сигурна библиографска база – гаранция за научност и достоверност. Библиографията е богата и включва над 200 заглавия на източници – утвърдени и авторитетни автори, значими заглавия на монографии, справочни издания, студии и статии, което създава увереност за висока информативност, актуалност и значимост. Текстовете са еманация на конструктивно мислене – ясни, познавателни, без претоварване и излишни думи, достъпни не само за специалисти, но и за широк читателски кръг.

Нелеките задачи, които си поставя Таня Тодорова, да разкрие в пълнота основните параметри, автори, публикации, достойнства и приноси на списанието в контекста на обществено-историческите, културно-просветните и книжовноезиковите процеси на българското възрожденско общество през 60-те години на XIX в., са не само изцяло реализирани, но и представени в публичното пространство чрез аналитична дигитална база данни, която предоставя възможност за неограничен достъп и информационно търсене в широк диапазон.

Поставената цел, конкретните задачи, приложените подходи, методи и инструментариум за изследване свидетелстват за професионална зрялост, подчертана интелектуална извисеност и вярна изследователска ориентация на авторката не само към цялостното представяне на изследвания обект, но и към неговото експониране в публичното пространство чрез дигитална база данни. В монографията „Списание „Български книжици“ (1858–1862) на прага на Новото време“ е раз-

работена и приложена нова, оригинална методика за създаване на дигитална база данни за цялостно проучване и използване на научната информация, изведена от възрожденско издание. На тази основа се предоставя реална възможност за многоаспектни търсения, структуриране и извличане на сведения и данни за автори, съдържание на статиите, тематични рубрики, сътрудници, сведения за граници на разпространение и т.н. Дигитализираните материали илюстрират възможностите за онлайн достъп до текстовете. Получаваната оперативна информация е изключително полезна за съпоставителни анализи и изследвания, за задълбочено авторско, жанрово, тематично представяне. Изградената дигитална база данни „Приложения за сп. „Български книжици“ (1858–1862)“ е оригинален авторски модел и може да се използва при подобни изследвания за аналитично многоаспектно представяне на възрожденски издания. Той се превръща в отправна позиция за създаване на национална стратегия за дигитализиране на книжовното наследство в българските библиотеки – единствена гаранция за съхраняване на информацията, за предоставяне на неограничен достъп до нея и за широк научен обмен и комуникации.

Книгата „Списание „Български книжици“ (1858–1862) на прага на Новото време“ показва своя автор Таня Тодорова като изграден, информиран изследовател с реалистично и самостоятелно мислене – здраво стъпил на основата на факти. Монографията се нарежда сред обобщаващите трудове в областта на българското библиотечно дело и представлява несъмнен успех за своя автор и високо постижение на библиотечно-информационните науки.

Тодорова, Таня. Списание „Български книжици“ (1858–1862) на прага на Новото време. – София, За буквите-О писменехъ, 2010. – 308 с. Прил. [CD-ROM]. (136 MB).

На 12 ноември т.г. в Лом бяха обявени резултатите от четвъртото издание на националния литературен конкурс „Яна Язова“ за разкази на млади автори.

Конкурсът се организира от Народно читалище „Постоянство“ с покрепата на Община Лом.

Журито в състав: Петър Величков – председател, Кристина Павлова и Йорданка Маринова, отличи с първа награда разказа „Зелена карта“ от Магдалена Любомирова Борисова от Елена. Втората награда бе за разказа „Три погледа“ на Мирела Владимирова Занева, студентка в University of Pennsylvania, USA.

С трета награда бе отличен архитектът и писателят Антон Петров Тързиев от София за разказа „Нагла история“.

Поощрителната награда получи разказът „Севинч“ на Любомира Иванова Петрова от Пазарджик.

Грамоти получиха млади автори от Лом.

Наградите обявиха и връчиха Румяна Кръстева – главен библиотекар на НЧ „Постоянство“, и Петър Величков.

ДИГИТАЛНА КОНВЕРСИЯ И ФУНКЦИОНАЛНА ТРАНСФОРМАЦИЯ НА БИБЛИОТЕКИТЕ

ЦВЕТАНА СТАЙКОВА

Монографията на проф. д-р Кристина Върбанова-Денчева „Дигитална конверсия и функционална трансформация на библиотеките“ е сериозно научно изследване, плод на дългогодишна задълбочена работа върху революционните промени, свързани с трансформацията на библиотеките на границата между две епохи в тяхното развитие.

Целта на авторката е да покаже въздействието на системната среда и дигиталната конверсия на библиотечните фондове върху функционалния модел на библиотеката като медийна институция, представяща документната област. Фактически обаче авторката отива много по-далече. На базата на тази основна цел тя косвено застъпва тезата за ролята на персонала в този процес и за необходимостта от промени в образователната среда и доказване жизнеността на новите модели за обучение на кадри. Оттук и логическата последователност при третиране на поставените проблеми:

1. Декомпозиране и диференциране на функциите на библиотеката.
2. Дигитална трансформация на процесите и операциите.
3. Подготвеност на компетентни кадри за осъществяване на тази трансформация.
4. Отражение на „революционните промени“ в библиотеките върху подготовката на кадри, т.е. изпреварващо обучение.

Декомпозирането на функциите на библиотеките дава възможност да се изследва детайлно тяхната дейност, което авторката прави с вещина. Отбелязвайки трите основни потока, присъщи на всяка система, включително и на библиотеката – материален, енергиен и информационен, тя акцентува върху информационния, който е доминиращ в нея. Подчертава, че „моделът за автоматизация на библиотеката отговаря на промените в технологичната, информационната и социалната среда и отражението им във функционалното взаимодействие на трите потока“. Всичко това е илюстрирано с подходящи примери, отнасящи се до важни страни на библиотечната дейност.

Въпросът за персонала в тази ситуация също е особено актуален. От съществено значение е подготовката на специалисти, която изисква изпреварващо обучение в новите научни области и в практиката предвид драматичната промяна в битието на библиотеките.

В тази връзка проф. д-р Кристина Върбанова-Денчева подчертава градацията в осъществяване на новата мисия на библиотеката: от пазител на духовните ценности на човечеството, през осигуряване на свободен достъп до информацията чрез интернет, до създаване на информационен ресурс – т.е. виртуални клубове и общества, творчески колективи, които не само потребяват, но и създават нов ин-

формационен продукт. Тези етапи в развитието на съвременната библиотека ясно и точно са очертани, за да се стигне до цялостна дефиниция на системата научна библиотека днес като „тип организация, която чрез гъвкава адаптация на системнообразуващите си параметри (ресурси и потоци) към системната среда проучва, разкрива и ефективно използва собствените и чужди информационни ресурси, като участва в библиотечна координация, кооперация и партньорство с други структури – библиотечни и небиблиотечни – и осигурява интерактивно взаимодействие между потребителите на информация и информационния източник“.

Задълбочените констатации, до които достига проф. Върбанова-Денчева, са плод на детайлно познаване на библиотечната теория и практика. В практическата си дейност тя е участвала в разработката на редица проекти, които са в основата на направените от нея изводи и заключения, а така също притежава широки познания върху иновациите в практиката на водещите библиотеки – български и чуждестранни.

Оттук и обоснованото перспективно „виждане“ на бъдещето на библиотеки-те, изразено в представените идеи, предложения, методики, много от които вече са намерили място в редица предходни нейни публикации, проверени и доказали своята състоятелност. Базирайки се на тези публикации, настоящият труд е плод на по-високо равнище на синтез, зрялост и практическа опитност.

Ето защо с богатото си съдържание монографията е безспорен принос в теорията и практиката на дигиталната конверсия на библиотеки-те, необходимо четиво за изследователи, преподаватели в университети, докторанти и студенти в областта на теорията на научната информация, организацията и управлението на съвременната библиотека, в научните области книгознание, библиотекознание и библиография, информационни технологии, информационно брокерство, съхраняване на културно-историческото наследство.

Върбанова-Денчева, Кристина. Дигитална конверсия и функционална трансформация на библиотеките. – София : За буквите–О писменехъ, 2009. – 386 с.

На 1 ноември т.г. в Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“ бе открита изложбата „Фотографското наследство на братя Карастоянови“, посветена на творчеството на едни от първите български фотографи.

Експозицията представи редица оригинални фотографии, започвайки от първите снимки на техния баща А. Н. Стоянович (Карастоянов), правени в Белград през 60-те и 70-те години на XIX в.

Като негови ученици и следовници, братя Карастоянови посвещават времето и труда си в изработването на фотографии, които документират живота на българското общество в периода след 1878 г. до края на първата четвърт на XX в. Автори на изложбата бяха:

ст.н с. д-р Ружа Симеонова и Росица Кирилова.

Художник – Миролуба Вълчева, организатор – Арманд Басмаджиян.

КАЛЕНДАР'2011

Януари

01. 160 г. от рождението на Тодор Каблешков (1851–1876) – български революционер, автор на т.нар. Кърваво писмо.
06. 155 г. от рождението на Райна Княгиня (1856–1917) – българска учителка, ушила знамето на Априлското въстание.
07. 155 г. от рождението на Стоян Михайловски (1856–1927) – български поет, сатирик, баснописец.
08. 75 г. от рождението на Георги Данаилов (1936) – български драматург, белетрист и киносценарист.
12. 135 г. от рождението на Джек Лондон (1876–1916) – американски писател.
14. 100 г. от рождението на Анатолий Рибakov (1911–1998) – руски писател, автор на трилогията „Децата на Арбат“.
15. 185 г. от рождението на Михаил Салтиков-Щедрин (1826–1889) – руски писател сатирик.
17. 305 г. от рождението на Бенджамин Франклин (1706–1790) – американски държавен деец, публицист и учен.
18. 75 г. от смъртта на Джоузеф Ръдиард Киплинг (1865–1936) – английски белетрист и поет, носител на Нобеловата награда за литература (1907).
19. 140 г. от рождението на Даме Груев (1871–1906) – деец и ръководител на националноосвободително движение на българите в Македония.
27. 110 г. от смъртта на Джузепе Верди (1813–1901) – италиански композитор.
27. 255 г. от рождението на Волфганг Амадеус Моцарт (1756–1791) – австрийски композитор.
29. 145 г. от рождението на Ромен Ролан (1866–1944) – френски писател, музиковед и общественик.
30. 110 г. от рождението на Тодор Боров (1901–1993) – български библиограф и библиотековед, публицист и литератор.
31. 100 г. от рождението на Ванга (Вангелия Пандева Гущерова) (1911–1996) – българска пророчица.

Февруари

02. 145 г. от рождението на Дядо Благо (псевдоним на Стоян Стойчев Русев) (1866–1936) – български детски писател.
02. 100 г. от рождението на Александър Бурмов (1911–1965) – български историк.
06. 125 г. от рождението на Людмил Стоянов (1886–1973) – български писател, публицист, литературовед.
19. 105 г. от рождението на Давид А. Перец (1906–1982) – български художник.
24. 225 г. от рождението на Вилхелм Грим (1786–1859) – немски филолог, издирвал немски народни приказки.
25. 170 г. от рождението на Огюст Реноар (1841–1919) – френски художник, представител на импресионизма.

-
26. 150 г. от рождението на Фердинанд I (1861–1948), български цар (1887–1918).
 27. 75 г. от смъртта на Иван П. Павлов (1849–1936) – руски физиолог и академик, носител на Нобеловата награда за физиология и медицина (1904).

Март

01. 125 г. от рождението на Оскар Кокошка (1886–1980) – австрийски живописец и гравьор, поет и драматург.
05. 155 г. от рождението на Михаил Врубел – руски живописец, график и илюстратор (1856–1910).
06. 115 г. от рождението на Никола Обрешков (1896–1963) – български математик.
06. 85 г. от рождението на Анджей Вайда (1926) – полски театрален и кинорежисьор.
09. 85 г. от рождението на Иван Давидков (1926–1990) – български поет и преводач.
21. 140 г. от смъртта на д-р Петър Берон (1800–1871) – български възрожденски просветен деец, лекар, автор на „Рибен буквар“, с който поставя началото на светското образование у нас.
26. 100 г. от рождението на Тенеси Уилямс (1911–1983) – американски драматург.
27. 125 г. от смъртта на Добри Чинтулов (1822–1886) – български възрожденски поет.
30. 265 г. от рождението на Франсиско де Гойя (1746–1828) – испански живописец и гравьор.
31. 415 г. от рождението на Рене Декарт (1596–1650) – френски философ, математик, физик и физиолог.

Април

02. 190 г. от рождението на Георги С. Раковски (1821–1867) – български революционер и възрожденец.
06. 135 г. от рождението на Кръстьо Сарафов (1876–1952) – български драматичен артист.
09. 190 г. от рождението на Шарл Бодлер (1821–1867) – френски поет, предтеча на символистите.
10. 145 г. от основаването на българско читалище в Цариград (1866).
12. 140 г. от рождението на Любов Хавкина (1871–1949) – руска библиотековедка и библиографка.
12. 50 г. от първия полет с космически кораб около Земята с космонавт Юрий Гагарин (1961).
20. 155 г. от рождението на Кирил Ботев (1856–1944) – български генерал-лейтенант, зам.-министър на войната (1913), брат на Христо Ботев.
20. 165 г. от излизането на брой първи на „Български орел“ – първият български вестник, излизал под редакцията на Иван Богоров (1846).
20. 135 г. от Априлското въстание (1876).
20. 165 г. от рождението на Георги П. Икономов (1846–1876) – български революционер, апостол и войвода в Априлското въстание.
23. 155 г. от рождението на проф. Иван Мърквичка (1856–1938) – български живописец от чешки произход.

-
24. 135 г. от рождението на Сава Огнянов (1876–1933) – български драматичен артист.
 27. 145 г. от рождението на Пенчо Славейков (1866–1912) – български поет и преводач.
 27. 120 г. от рождението на Сергей С. Прокофиев (1891–1953) – руски композитор, пианист и диригент.

Май

04. 85 г. от рождението на Владимир Попов (1926–1996) – български юрист и библиотековед.
05. 135 г. от излизането в Букурещ на в. „Нова България“ под редакцията на Христо Ботев.
05. 165 г. от рождението на Хенрих Сенкевич (1846–1916) – полски писател, носител на Нобеловата награда за литература (1905).
06. 70 г. от рождението на Гена Димитрова (1941–2005) – българска оперна певица.
06. 155 г. от рождението на Зигмунд Фройд (1856–1939) – австрийски невропатолог и психоаналитик.
15. 120 г. от рождението на Михаил Булгаков (1891–1940) – руски писател.
20. 205 г. от рождението на Джон Мил (1806–1873) – английски философ, логик и икономист.
21. 540 г. от рождението на Албрехт Дюрер (1471–1528) – прочут художник на Немското възрождане.
21. 90 г. от рождението на Андрей Сахаров (1921–1989) – академик, ядрен физик, виден общественик.
22. 115 г. от смъртта на Пьотър Алабин (1824–1896) – руски общественик и публицист, първият граждански губернатор на София след Освобождението (1878–1879).
25. 110 г. от рождението на Вичо Иванов (1901–1979) – български писател, главен библиотекар на Народна библиотека „Иван Вазов“ – Пловдив.
31. 145 г. от рождението на д-р Кръстьо Кръстев (1866–1919) – български литературен критик, теоретик, философ, редактор на сп. „Мисъл“.
31. 70 г. от рождението на Илия Тодоров (1941–1990) – български литературен историк, текстолог и библиограф.

Юни

01. 85 г. от рождението на Мерилин Монро (1926–1962) – американска киноактриса.
02. 135 г. от гибелта на Христо Ботев (1848–1876) – български поет и революционер.
06. 405 г. от рождението на Пиер Корней (1606–1684) – френски писател, виден представител на трагедията от епохата на класицизма.
06. 125 г. от рождението на Никола В. Ракитин (1886–1934) – български поет.
10. 140 г. от излизането на в. „Дума на българските емигранти“ (1871) в Браила – първият вестник на Христо Ботев.
14. 200 г. от рождението на Хариет Бичър Стоу (1811–1896) – американска писателка.

-
14. 155 г. от рождението на Димитър Благоев (1856–1924) – български политик и философ, основоположник на българското социалистическо движение.
 14. 85 г. от рождението на Херман Кант (1926) – немски писател и публицист.
 20. 65 г. от рождението на Александър Казанджиев (1946–1997) – български библиотекар и икономист, участвал в изработването на нормативни документи за библиотеките.
 21. 145 г. от рождението на Чичо Стоян (1866–1939) – български детски поет и хуморист.
 22. 70 г. от нападението на Германия (1941) над СССР през Втората световна война.
 22. 75 г. от рождението на Красимир Кюркчийски (1936) – български композитор и диригент.
 24. 150 г. от излизането на сборника „Български народни песни“ (1861), събрани от братята Димитър и Константин Миладинови.

Юли

01. 365 г. от рождението на Готфрид Лайбниц (1646–1716) – немски математик, философ.
06. 390 г. от рождението на Жан дьо Лафонтен (1621–1695) – френски баснописец.
09. 125 г. от рождението на Трайко Симеонов (1886–1965) – български детски писател.
10. 140 г. от рождението на Марсел Пруст (1871–1922) – френски писател, поет, есеист.
15. 405 г. от рождението на Рембранд ван Рейн (1606–1669) – холандски живописец, график.
19. 115 г. от рождението на Арчибалд Дж. Кронин (1896–1981) – шотландски писател и лекар.
24. 110 г. от рождението на Илия Бешков (1901–1958) – български график и карикатурист.
26. 155 г. от рождението на Бърнард Шоу (1856–1950) – английски драматичен писател, ирландец по произход.
27. 165 г. от рождението на Георги Данчов Зографина (1846–1908) – български живописец, един от първите български фотографи.

Август

04. 110 г. от рождението на Луис Армстронг (1901–1971) – американски джаз музикант.
06. 130 г. от рождението на Александър Флеминг (1881–1956) – английски бактериолог, откривател на пеницилина.
07. 135 г. от излизането на в. „Стара планина“ (1876) в Букурещ, под редакцията на С. Бобчев.
07. 75 г. от рождението на Стефан Цанев (1936) – български поет и драматург.
09. 235 г. от рождението на Амедео Авогадро (1776–1856) – италиански физик и химик.
13. 185 г. от рождението на Неделя Петкова – Баба Неделя (1826–1984) – българска учителка, работила за разпространението на девическото образование.

-
14. 130 г. от рождението на Тодор П. Хаджиев (1881–1956) – пианист, диригент и композитор.
 15. 105 г. от рождението на Христо Кодов (1901–1982) – български езиковед, литературен историк и палеограф.
 15. 240 г. от рождението на Уолтър Скот (1771–1832) – английски писател.
 17. 75 г. от рождението на Никола Н. Гюзелев (1936) – български оперен певец.
 21. 140 г. от рождението на Леонид Андреев (1871–1919) – руски писател, българомразец.
 26. 110 г. от рождението на Александър Жендов (1901–1953) – български художник, илюстратор, карикатурист.
 27. 140 г. от рождението на Теодор Драйзър (1871–1945) – американски белетрист.
 28. 125 г. от рождението на Дора Габе (1886–1983) – българска писателка и преводачка.
 28. 110 г. от рождението на Димитър Цолов (1896–1970) – български архитект, проектирал с арх. Ив. Васильов сградата на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“.
 30. 140 г. от рождението на Ърнест Ръдърфорд (1871–1937) – английски физик, носител на Нобеловата награда за химия.
 30. 165 г. от рождението на подполковник Павел П. Калитин (1846–1877) – герой от Руско-турската освободителна война, загинал при Стара Загора.

Септември

03. 120 г. от рождението на Минчо Кацаров (1891–1953) – български художник.
05. 125 г. от рождението на Димо Казасов (1886–1980) – български журналист и общественик.
05. 115 г. от рождението на Сергей Румянцев (1896–1925) – български поет.
07. 100 г. от рождението на Тодор Живков (1911–1998) – български партиен и държавен ръководител.
08. 170 г. от рождението на Антонин Дворжак (1841–1904) – чешки композитор.
09. 70 г. от рождението на Станислав Стратиев (1941–2000) – български драматург и сценарист.
12. 105 г. от рождението на Дмитрий Д. Шостакович (1906–1975) – руски композитор, професор, пианист и педагог.
15. 120 г. от рождението на Агата Кристи (1890–1976) – английска писателка.
22. 70 г. от рождението на Анна Томова-Синтова (1941) – българска оперна певица.
22. 90 г. от смъртта на Иван Вазов (1850–1921) – български народен поет и писател.
24. 115 г. от рождението на Франсис Скот Фицджералд (1896–1940) – американски писател.
25. 115 г. от рождението на Елза Триоле (1896–1970) – френска писателка и преводачка.
26. 125 г. от рождението на Ран Босилек (1886–1958) – български детски писател.
28. 90 г. от рождението на Николай Зидаров (1921–2007) – български поет и публицист.

Октомври

01. 470 г. от рождението на Ел Греко (1541–1614) – испански художник от гръцки произход.
04. 135 г. от рождението на Димитър Полянов (1876–1953) – български поет и преводач.
04. 85 г. от рождението на Георги Георгиев-Гец (1926–1996) – български драматичен и киноактьор.
05. 85 г. от смъртта на Беньо Цонев (1863–1926) – български езиковед и палеограф, един от основоположниците на българското езикознание.
06. 130 г. от рождението на Димитър Подвързачов (1881–1937) – български поет и преводач.
08. 225 г. от рождението на Карл Марсия фон Вебер (1786–1826) – композитор.
10. 150 г. от рождението на Фритьоф Нансен (1861–1930) – норвежки полярен изследовател и общественик.
12. 135 г. от рождението на Георг Шнайдер (1876–1960) – немски библиотекар и библиограф.
15. 155 г. от рождението на Оскар Уайлд (1856–1900) – английски писател, белетрист и драматург от ирландски произход.
15. 130 г. от рождението на П. Г. Удхаус (1881–1975) – английски писател хуморист.
22. 200 г. от рождението на Ференц Лист (1811–1886) – унгарски композитор, пианист и диригент.
25. 130 г. от рождението на Пабло Пикасо (1881–1973) – испански художник и скулптор.
26. 130 г. от рождението на Стилиян Чилингиров (1881–1962) – български писател, историк и етнограф, директор на Народната библиотека в София (1919–1922).
28. 545 г. от рождението на Еразъм Ротердамски (1466–1536) – холандски учен и общественик от епохата на Ренесанса.
29. 560 г. от рождението на Христофор Колумб (1451–1506) – испански мореплавател, открил Америка.
30. 140 г. от рождението на Пол Валери (1871–1975) – френски поет.

Ноември

01. 100 г. от рождението на Анри Троя (1911–2007) – френски писател от руски произход.
02. 105 г. от рождението на Емил Коралов (1906–1986) – български писател.
03. 110 г. от рождението на Андре Малро (1901–1976) – френски писател и изкуствовед.
03. 210 г. от рождението на Винченцо Белини (1801–1835) – италиански композитор.
05. 25 г. от смъртта на д-р Маньо Стоянов (1903–1986) – български библиограф и изследовател на българската възрожденска книжнина.
08. 355 г. от рождението на Едмънд Халей (1656–1742) – английски астроном и геофизик, математик.

-
08. 300 г. от рождението на Михаил В. Ломоносов (1711–1765) – руски учен енциклопедист.
 09. 115 г. от рождението на Христо Казанджиев (1896–1955) – български белетрист, драматург и публицист.
 10. 35 г. от смъртта на Теодор Бестерман (1904–1976) – английски библиограф, съставил световна библиография на библиографията.
 11. 190 г. от рождението на Ф. М. Достоевски (1821–1881) – руски писател.
 11. 100 г. от рождението на Пантелей Зарев (1911–1997) – български литературен критик, академик.
 16. 65 години от създаването (1946) на ЮНЕСКО.
 21. 140 г. от рождението на Панайот Пипков (1871–1942) – български композитор и капелмайстор, автор на химна „Върви, народен възродени“.
 24. 115 г. от рождението на Цанко Лавренов (1896–1978) – български художник и график.
 24. 120 г. от рождението на Васил Гендов (1891–1970) – композитор и режисьор, сред създателите на българското кино.
 24. 185 г. от рождението на Карло Колоди (1826–1890) – италиански белетрист и публицист.
 25. 105 г. от рождението на Дмитрий Лихачов (1906–1999) – руски литературовед, академик и културолог.
 27. 90 г. от рождението на Александър Дубчек (1921–1992) – чехословашки политически и държавен деец, лидер на Пражката пролет.
 28. 130 г. от рождението на Стефан Цвайг (1881–1942) – австрийски писател, белетрист.

Декември

01. 115 г. от рождението на Петко Стайнов (1896–1977) – български композитор и пианист.
02. 115 г. от рождението на Павел Берков (1896–1969) – руски библиограф, литературовед и историк на книгата.
02. 70 г. от рождението на Калин Донков (1941) – български поет.
02. 120 г. от рождението на Ото Дикс (1891–1969) – немски художник и график.
03. 145 г. от излизането на в. „Македония“ (1866–1872) в Цариград, под редакцията на П. Р. Славейков.
05. 220 г. от смъртта на Волфганг Амадеус Моцарт (1756–1791) – австрийски композитор и диригент.
05. 65 г. от рождението на Хосе Карерас (1946) – испански оперен певец.
05. 110 г. от рождението на Уолт Дисни (1901–1966) – американски аниматор, филмов продуцент, сценарист и режисьор.
10. 190 г. от рождението на Николай А. Некрасов (1821–1877) – руски писател, поет и публицист.
10. 160 г. от рождението на Мелвил Дюи (1851–1931) – американски библиотековед, основател на първата професионална библиотечна организация ALA и на първото библиотечно списание Library journal, разработил Десетичната класификация.

11. 100 г. от смъртта на Христо Г. Данов (1828–1911) – български възрожденски книгоиздател и книжар.
12. 145 г. от рождението на Андрей Ляпчев (1866–1933) – български политик.
12. 120 г. от рождението на Константин Петканов (1891–1952) – български писател, белетрист и публицист.
12. 190 г. от рождението на Гюстав Флобер (1821–1880) – френски писател, белетрист.
12. 100 г. от смъртта на Димитър Бояджиев (1880–1911) – български поет.
15. 115 г. от рождението на проф. Христо Вакарелски (1896–1979) – български етнограф и фолклорист.
16. 145 г. от рождението на Василий Кандински (1866–1944) – руски художник абстракционист.
18. 110 г. от рождението на Димитър Ненов (1901–1952) – български композитор, пианист, музикален педагог.
25. 140 г. от рождението на Александър Скрябин (1871–1915) – руски композитор и пианист.
27. 440 г. от рождението на Йохан Кеплер (1571–1630) – немски астроном, математик, физик и философ.
29. 115 г. от рождението на Давид Сикейрос (1896–1974) – мексикански художник.

През 2011 г. се навършват:

- 1330 г. от създаването (681) на българската държава.
- 1185 г. от рождението на св. Константин Кирил Философ (826–869) – славянски просветител, създател на азбуката и основоположник на славянската и старобългарската литература.
- 1135 г. от рождението на св. Иван Рилски (876–946) – отшелник, основател на манастир „Успение Богородично“, наричан Рилски манастир.
- 1125 г. от началото на разпространението на славянската писменост в България.
- 1125 г. от смъртта на Ангеларий – един от учениците на св. св. Кирил и Методий.
- 815 г. от смъртта на цар Асен I (неизв.–1196) – един от основателите на Втората българска държава.
- 640 г. от основаването (1371) на Търновската книжовна школа, обобщила и завършила духовните усилия на Българското средновековие.
- 625 г. от рождението на Донатело (1386–1466) – италиански скулптор.
- 605 г. от смъртта на Киприан (1330–1406) – български книжовник и висш духовник, чичо на Григорий Цамблак.
- 580 г. от рождението на Франсоа Вийон (1431–1474) – френски поет.
- 445 г. от основаването на най-голямата славянска печатница от Яков Крайков във Венеция и от излизането на „Часослов“ – първата българска книга.
- 410 г. от рождението на Петър Богдан Бакшев (1601–1674) – български църковен, политически и просветен деец.
- 360 г. от отпечатването (1651) на сборника с молитви „Абагар“ от българския книжовник Филип Станиславов – първата новобългарска печатна книга.

-
- 325 г. от избухването (1686) на второто Търновско въстание.
- 270 г. от отпечатването (1741) във Виена на „Стематография“ на Христофор Жефарович – първата българска печатна книга със светско съдържание.
- 205 г. от издаването (1806) на „Кириакодромион, сиреч Неделник“ от Софроний Врачански, с която се налага говоримата реч.
- 195 г. от рождението на Антим I (1816–1888) – първият български екзарх, черковен и обществен деец.
- 185 г. от рождението на Иван Шопов (1826–1853) – първият български библиограф.
- 175 г. от рождението на Теодосий Икономов (1836–1871) – български просветен деец и писател, автор на първата оригинална драма „Ловчанският владика“.
- 165 г. от откриването (1846) на първото класно училище в Копривница от Найдено Геров.
- 160 г. от рождението на Димитър Свещаров (1851–1900) – кмет на Пловдив (1890–1893).
- 155 г. от първото честване (1856) на 24 май като ден на българските просветители св. св. Кирил и Методий в Пловдив по инициатива на Найдено Геров.
- 155 г. от създаването (1856) на първите български читалища и първите читалищни библиотеки в Свищов, Лом и Шумен.
- 155 г. български театър.
- 145 г. от издаването (1866) на първите печатни библиотечни каталози от Петко Р. Славейков.
- 145 г. от рождението на Пере Наумов Тошев (1866–1912) – български революционер и учител, деец на ВМОК.
- 140 г. от излизането (1871) на първото българско детско списание „Пчелица“, редактирано от П. Р. Славейков.
- 135 г. от рождението на Иван Кирилов (1876–1936) – български белетрист и драматург, автор на творби за деца.
- 135 г. от пренасянето (1876) на Венелиновата библиотека от Одеса в Пловдив, основа на книжния фонд на Народна библиотека „Иван Вазов“ – Пловдив.
- 135 г. от основаването (1876) на първото специализирано списание за библиотечно дело *Library journal* в Ню Йорк.
- 135 г. от изобретяването (1876) на телефона от Александър Бел – американски физик и физиолог.
- 130 г. от създаването (юли 1881 г.) на Пловдивския драматичен театър. Първо представление на 8.XII.1881 г.
- 125 г. от смъртта на Вито Позитано (неизв.–1886) – италиански дипломат, вицеконсул в София.
- 115 г. от основаването (1896) на Националната художествена академия.
- 115 г. от основаването на Софийското рисувателно училище (1896) – сега Художествена академия.

2011 г. е обявена за:

- Европейска година на доброволството по предложение на петима европейски народни представители. Европейският парламент посочва в предложението си до Комисията, че в обединена Европа има над 100 милиона доброволци от различни възрасти, националности и вярвания.
- Международна година на горите. Обявена с Резолюция 61/193 на Общото събрание на ООН от 6 февруари 2007 г. за световен консенсус по отношение на рационалното използване, опазване и устойчиво развитие на всички видове гори. ООН организира конкурс за детска рисунка под мотото „Животът в горите“.
- Международна година на младежта под надслов „Диалог и взаимно разбирателство“. Обявена с Резолюция 64/432 на Общото събрание на ООН от 1 декември 2009 г. Отбелязване – от 12.VIII.2010 г. до 11.VIII.2011 г. Цели се по-активното участие на младежта във вземането на решения от местен, национален и световен мащаб.
- Международна година на химията. Обявена с Резолюция 63/209 на Общото събрание на ООН от 3 февруари 2009 г. Отбелязват се постиженията на химията и нейният принос за благоденствието на човечеството.
- Международна година на хората от африкански произход. Обявена с Резолюция 64/439 на Общото събрание на ООН от 7 декември 2009 г. за година на поощряване и защита правата на човека.

Световни годишнини и десетилетия под егидата на ООН и ЕС:

- 2003–2012 г. – Международно десетилетие за грамотност: образование за всички.
- 2005–2014 г. – Международно десетилетие на образование в интерес на устойчивото развитие на ООН.
- 2005–2015 г. – Международно десетилетие за действия „Вода за живот“.
- 2005–2015 г. – Международно десетилетие на ромското включване.
- 2005–2014 г. – Второ международно десетилетие на местните народи.
- 2006–2016 г. – Десетилетие за възстановяване и устойчиво развитие на засегнатите райони.
- 2008–2017 г. – Второ международно десетилетие за премахване на бедността.
- 2010–2020 г. – Международно десетилетие на пустините и борбата против опустиняването.
- 2011–2020 г. – Международно десетилетие на инициативи за пътна безопасност.
- 2008–2012 г. – Програма „Паисий Хилендарски“.

*Изработи Ангелина Ставрева
Отдел „Методичен“ на
Народна библиотека „Иван Вазов“ – Пловдив*

ПОКАЗАЛЦИ НА СТАТИИТЕ И НА АВТОРИТЕ В „БИБЛИОТЕКА“ ПРЕЗ 2010 Г.

ТЕМАТИЧЕН ПОКАЗАЛЕЦ

СЪБИТИЯ

Дончева. Анета, Цветанка Панчева. Дигитална библиотека на Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“. – № 6, 5–11.

ПРОФЕСИЯ

Гергова. Ани. Статистиката за печатните ни издания. – № 5, 45–62.

Дерменджиева. Татяна. Динамика на българските книгоиздатели. – № 1, 5–9.

Дерменджиева. Татяна. Българската книга по време на криза. – № 5, 63–68.

Димчев. Александър. Достъп до информация, субекти за формиране на информационна политика и за създаване на информация. – № 1, 17–22.

Димчев. Александър. Библиотечното и информационното осигуряване на образователната и научната дейност във Философския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. – № 5, 69–78.

Дипчикова. Александра. Международни правила за каталогизация – необходимост, проблеми и перспективи. – № 5, 79–88.

Ескенази. Жак. Цитационният показалец „Българско езикознание“. – № 1, 31–35.

Илиева. Стефка. Оценка на библиотечния фонд при вторичен подбор. – № 1, 28–30.

Калоянова. Илона. Продължаващите издания в България (2000–2008 г.). – № 1, 10–16.

Миланова. Милена. Съвместимост в обмена на библиографска информация. – № 5, 109–114.

Панчева. Цветанка. Дигитализацията на краеведски документи. – № 5, 115–121.

Стоилова. Анка. За номерирането в арабските ръкописи. По материали от фонда на НБКМ. – № 2–3, 131–159.

Тодорова. Радостина, Ваня Илиева. Библиотечният каталог на Нов български университет – каталог от ново поколение. – № 6, 33–40.

Филипова. Силвия. Нормативният контрол в текущата национална библиография на България. – № 5, 127–138.

Яврукова. Биляна. АЛЕРН 500 и новите услуги в Университетска библиотека „Св. Климент Охридски“. – № 1, 23–27.

Янакиева. Елена. Справките за научно цитиране. – № 5, 139–145.

ЮБИЛЕЙ

Ангелова-Пенкова. Ефросина, Илона Калоянова. Библиография на трудовете на ст.п.с. II ст. д-р Антоанета Тотоманова. – № 5, 17–30.

Величков. Петър. Предизвикателствата на архивните документи и старите фотографии. Интервю с Ружа Симеонова. – № 2–3, 35–37.

Величков. Петър. Изборът ми беше осъзнат. Интервю с Антоанета Тотоманова. – № 5, 31–36.

Георгиев. Асен. Когато времето от приятел се превърне във враг... – № 6, 12–17.

Маждракова-Чавдарова. Огняна. Българската национална библиотека и нейните директори. – № 2–3, 14–21.

Марчева. Рени. Архивните фотографски колекции. – № 2–3, 9–13.

Недкова. Констатиана. Влакът на живота лети с бясна скорост. Проф. д-р Мария Младенова на 65! – № 6, 29–32.

Панова. Гергана. С любов към хората и книгите. Севда Рускова на 80 години. – № 1, 51.

Тодорова. Калина. Д-р Димитър Иванчев и краеведството в България. – № 6, 24–28.

Узунова. Елена. За много години! Ружа Симеонова на 60 години. – № 2–3, 5–8.

Шуманова. Нина. Непознатият Димитър Иванчев. – № 6, 19–24.

Янакиева. Елена. Научните изследвания на ст.п.с. II ст. д-р Ружа Симеонова. – № 2–3, 22–34.

Янакиева. Татяна. За Антоанета Тотоманова и за българската национална библиография в новата информационна среда. – № 5, 5–16.

МИНАЛО

- Бенбасат.** Алберт. Книжен дефицит и филтър. – № 5, 37–39.
Божинов. Войн. Щрихи от живота на Кирил Дрангов. – № 2–3, 52–61.
Георгиев. Любомир К. Възраст за другия. – № 2–3, 62–72.
Георгиева. Елена. Книгите с автографи на Кирил Христов. – № 5, 40–44.
Димова. Марлена. Непубликуван документ на Константинополската патриаршия. – № 2–3, 73–77.
Елдъров. Светлозар. Йероним Стамов – самотният воин на Македония. – № 2–3, 78–86.
Жечев. Николай. Щрихи от биографията на Павел Хр. Висковски. – № 2–3, 87–95.
Кендерова. Стоянка. Библиотеката на един провинциален управител в Османската империя – Осман паша, валия на Сайда. – № 5, 89–97.
Кирилова. Антоанета. Завещанието на Георги Симеонович за просветното дело. – № 2–3, 96–104.
Кирилова. Росица. За един етрополски книжовник – свещеник Симеон Бенчев. – № 2–3, 105–110.
Колева. Радка. Дарение от ценни документи на Димитър Кулоглу. – № 5, 105–108.
Минчева. Бояна. „Оживялага“ реликва. – № 2–3, 111–121.
Нейкова. Адриана. Българската архивна реформа и съдбата на архивите на бившите специални служби. – № 2–3, 122–130.
Ралева. Живка. Белите полета и белезите на времето. – № 5, 122–126.
Ряхова. Венета. Позакъснели уточнения за Яна Язова... Неизвестно за библиографията „Поети и писатели, родени в Михайловградски окръг“. – № 1, 47–48.
Симеонова. Ружа. За едно новооткрито писмо до граф Николай П. Игнатиев. – № 2–3, 38–51.
Танчев. Иван. Българо-френски връзки в книгоразпространението през 20-те години на XX в. Документи от Националния архив – Париж. – № 6, 41–51.
Тафрова. Милена. Реформаторската дейност на Мидхат паша в Дунавския вилает. – № 2–3, 160–165.
Цветков. Марко. Масонът Стилиян Чилингиров. – № 1, 49–50.
Цветкова. Ралица. Образи от миналото на Тетевен. – № 2–3, 166–170.

60 ГОДИНИ ДБИ (СЕГА УНИБИТ)

- Божилова.** Виолета. Похвално слово за плеядата преподаватели в ДБИ. – № 4, 72–77.
Върбанова-Денчева. Кристина. Книгата – видим и невидим мост на духовността. – № 4, 21–23.
Георгиев. Любомир. Някога. – № 4, 66–71.
Десев. Борис. Дружески шаржове за настоящи и бивши щатни директори и преподаватели на ДБИ. – № 4, 56–64.
Йоцов. Владимир. Комуникации и сигурност. – № 4, 29–30.
Куманова. Александра. Студентското научно общество. – № 4, 43–48.
Младенова. Мария. По пътя на успеха и утвърждаването. – № 4, 10–15.
Младенова. Мария. С носталгия за Борис Десев и неговите шаржове. – № 4, 64–65.
Назърска. Жоржета. Международните пътуващи семинари. – № 4, 49–51.
Недкова. Константина. Последователност и търсене на незавоюваното ново. Интервю с проф. д-к.н. Стоян Денчев. – № 4, 5–9.
Николова. Мария. Департаментът по общообразователни дисциплини. – № 4, 36–38.
Петева. Ирена. Елена Игнатова. Библиотечно-информационният център. – № 4, 39–42.
Русинова. Евгения. СВУБИТ и българската библиотечна дейност. – № 4, 16–20.
Ръева. Йовка. Студентските ми години. – № 4, 78–79.
Тодорова. Таня. Европейското образователно пространство и СВУБИТ. – № 4, 52–55.
Явашчев. Сево. Културно-историческото наследство. – № 4, 24–28.
Янкова. Иванка. Библиотечният мениджмънт. – № 4, 31–35.

КРЪГОЗОР

- Койчева.** Румяна. Поддържа библитеките както домовете си. Интервю с Бреда Карун. – № 1, 36–38.
Койчева. Румяна. Общественият библиотеки като информационни центрове. – № 5, 98–104.

ДИСКУСИОННО

Манев. Христо. Последното стихотворение на Христо Ботев. – № 1, 39–46.

ОГЛИК

Аргирова-Герасимова. Мария. Списание „Български книжици“ на прага на Новото време. – № 6, 56–57.

Загорев. Васил. Печатни пространства и бели полета. – № 6, 54–55.

Симова. Полина. Архитекти на инфосферата. – № 1, 52–53.

Стайкова. Цветана. Дигитална конверсия и функционална трансформация на библиотеките. – № 6, 58–59.

Тотоманова. Антоанета. Литературна България след Освобождението. – № 6, 52–53.

НОВИ ИЗДАНИЯ НА ИБКМ

Лазарова. Ерика. Срећите ми с Библиотека „Златни зърна“ като уроци по хуманизъм. – № 1, 54–57.

БИБЛИОГРАФСКИ СПРАВКИ. – № 1, 61–64.

ПОСТЪПИЛИ КНИГИ В СЕКТОР „ИЗДАНИЯ ПО БИБЛИОТЕЧНО ДЕЛО“ В ИБКМ. – № 1, 58–60.

КАЛЕНДАР 2011. – № 6, 60–69.

ИМЕНЕН ПОКАЗАТЕЛ НА АВТОРИТЕ

Ангелова-Пенкова. Е. – № 5, 17–30.

Аргирова-Герасимова. М. – № 6, 56–57.

Бенбасат. А. – № 5, 37–39.

Божилова. В. – № 4, 72–77.

Божинев. В. – № 2–3, 52–61.

Величков. И. – № 2–3, 35–37; № 5, 31–36.

Върбанова-Денчева. К. – № 4, 21–23.

Георгиев. А. – № 6, 12–17.

Георгиев. Л. К. – № 2–3, 62–72.

Георгиев. Л. – № 4, 66–71.

Георгиева. Е. – № 5, 40–44.

Гергова. А. – № 5, 45–62.

Денчева. Е. – № 1, 61–64.

Дерменджиева. Т. – № 1, 5–9; № 5, 63–68.

Десев. Б. – № 4, 56–64.

Димова. М. – № 2–3, 73–77.

Димчев. А. – № 1, 17–22; № 5, 69–78.

Дипчикова. А. – № 5, 79–88.

Дончева. А. – № 6, 5–11.

Елдърв. С. – № 2–3, 78–86.

Ескенаси. Ж. – № 1, 31–35.

Жечев. П. – № 2–3, 87–95.

Загорев. В. – № 6, 54–55.

Игнатова. Е. – № 4, 39–42.

Илиева. В. – № 6, 33–40.

Илиева. С. – № 1, 28–30.

Йонов. В. – № 4, 29–30.

Калоянова. И. – № 1, 10–16; – № 5, 17–30.

Калудина. П. – № 1, 58–60.

Кендерова. С. – № 5, 89–97.

Кирилова. А. – № 2–3, 96–104.

Кирилова. Р. – № 2–3, 105–110.

Койчева. Р. – № 1, 36–38; № 5, 98–104.

Колева. Р. – № 5, 105–108.

Куманова. А. – № 4, 43–48.

Лазарова. Е. – № 1, 54–57.

Маждракова-Чавдарова. О. – № 2–3, 14–21.

Манев. Х. – № 1, 39–46.

Марчева. Р. – № 2–3, 9–13.

Миланова. М. – № 5, 109–114.

Минчева. Б. – № 2–3, 111–121.

Младенова. М. – № 4, 10–15, 64–65.

Назърска. Ж. – № 4, 49–51.

Недкова. К. – № 4, 5–9; № 6, 29–32.

Нейкова. А. – № 2–3, 122–130.

Николова. М. – № 4, 36–38.

Панова. Г. – № 1, 51.

Панчева. Ц. – № 5, 115–121; № 6, 5–11.

Петева. И. – № 4, 39–42.

Радева. Ж. – № 5, 122–126.

Русинова. Е. – № 4, 16–20.

Ръева. Й. – № 4, 78–79.

Ряхова. В. – № 1, 47–48.

Симеонова. Р. – № 2–3, 38–51.

Симова. П. – № 1, 52–53.

Ставрева. А. – № 6, 60–69.

Стайкова. Ц. – № 6, 58–59.

Стоилова. А. – № 2–3, 131–159.

Танчев. И. – № 6, 41–51.

Тафрова. М. – № 2–3, 160–165.

Тодорова. К. – № 2–3, 24–28.

Тодорова. Р. – № 6, 33–40.

Тодорова. Т. – № 4, 52–55.

Тотоманова. А. – № 6, 52–53.

Узунова. Е. – № 2, 5–8.

Филипова. С. – № 5, 127–138.

Цветков. М. – № 1, 49–50.

Цветкова. Р. – № 2–3, 166–170.

Шуманова. Н. – № 6, 19–24.

Явашев. С. – № 4, 24–28.

Яврукова. Б. – № 1, 23–27.

Янакиева. Е. – № 2–3, 22–34; № 5, 139–145.

Янакиева. Т. – № 5, 5–16.

Янкова. И. – № 4, 31–35.